

Juridiska institutionen, Handelshögskolan
Göteborgs universitet
Uppsats för tillämpade studier 20 p
Programmet för Jur. kand. examen
Handledare: Robert Pålsson

Gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst
–Mot bakgrund av RÅ 1995 ref 71 och RÅ 1997 ref 44

Per-Arvid Gustafsson

1	Inledning.....	5
1.1	Problemet.....	5
1.2	Syfte.....	5
1.3	Disposition.....	5
1.4	Metod.....	6
1.5	Inkomstskattelagen.....	6
2	Grunderna för beskattning av kapitalinkomster.....	7
2.1	Inledning.....	7
2.2	Allmänt.....	7
2.2.1	Fördelningen av skattebördan.....	7
2.2.2	Inkomstbegreppet.....	7
2.2.3	Real eller nominell beskattning.....	8
2.3	Kapitalinkomster.....	9
2.3.1	Inledning.....	9
2.3.2	Inkomst av kapital.....	9
2.3.3	Löpande avkastning.....	10
2.3.4	Kapitalvinster.....	11
2.3.5	Kapitalförluster.....	12
2.3.6	Inkomsten.....	12
2.3.7	Kapitalinkomster i näringsverksamhet.....	12
3	Ränta.....	14
3.1	Inledning.....	14
3.2	Allmänt.....	14
3.3	Olika räntetyper.....	15
3.3.1	Traditionell ränta.....	15
3.3.2	Förskottsränta.....	15
3.3.3	Ränta in natura m.m.....	16
3.3.4	Räntekompensation.....	17
3.3.5	Övrigt.....	18
4	Kapitalvinst.....	19
4.1	Inledning.....	19
4.2	Allmänt om kapitalvinst.....	19
4.3	Icke yrkesmässig.....	20
4.4	...avyttring.....	20
4.5	Beräkning av kapitalvinsten.....	21
4.5.1	Allmänt.....	21
4.5.2	Aktier, finansiella instrument och fordringar.....	22
5	Konsekvenser.....	24
5.1	Inledning.....	24
5.2	Fysiska personer.....	24

5.2.1	Inkomster	24
5.2.2	Ränteutgift eller kapitalförlust	24
5.3	Juridiska personer	24
5.4	Banker m.fl.	25
5.5	Slutsats	25
6	Gränsfall	26
6.1	Inledning.....	26
6.2	Aktieindexobligationen	26
6.2.1	Allmänt.....	26
6.2.2	Fordran eller aktie?	27
6.2.3	Skattemässig behandling av värdestegringen	27
6.2.3.1	Allmänt.....	27
6.2.3.2	Fysiska personer	28
6.2.3.3	Juridiska personer	29
6.2.4	Ett alternativ	29
6.3	Nollkupongobligationen	30
6.3.1	Allmänt.....	30
6.3.2	Skattemässig behandling.....	30
6.3.2.1	Allmänt.....	30
6.3.2.2	Fysiska personer	31
6.3.2.3	Juridiska personer	32
6.4	Reala nollkupongobligationer	33
6.4.1	Allmänt.....	33
6.4.2	Skattemässig behandling.....	35
6.4.2.1	Allmänt.....	35
6.4.2.2	Fysiska personer	36
6.4.2.3	Juridiska personer	36
7	Regeringsrättens avgöranden 1995 och 1997.....	38
7.1	Inledning.....	38
7.2	RÅ 1995 ref 71 I.....	38
7.2.1	Inledning.....	38
7.2.2	Ärendets gång	39
7.2.2.1	Skatterättsnämnden	39
7.2.2.2	Regeringsrätten	40

7.3	RÅ 1995 ref 71 II	40
7.3.1	Inledning.....	40
7.3.2	Ärendets gång	40
7.3.2.1	Skatterättsnämnden	40
7.3.2.2	Regeringsrätten	41
7.4	RÅ 1995 ref 71 III.....	42
7.4.1	Inledning.....	42
7.4.2	Ärendets gång	42
7.4.2.1	Skatterättsnämnden	42
7.4.2.2	Regeringsrätten	42
7.5	RÅ 1997 ref 44.....	43
7.5.1	Inledning.....	43
7.5.2	Ärendets gång	43
7.5.2.1	Skattemyndigheten	43
7.5.2.2	Länsrätten.....	43
7.5.2.3	Kammarrätten.....	44
7.5.2.4	Regeringsrätten	44
7.6	Kommentar till rättsfallen	46
8	Avslutning.....	47
9	Källförteckning.....	50

1 Inledning

1.1 Problemet

Vad är ränta, och vad är kapitalvinst? Normalt är dessa begrepp antagligen inte föremål för några större funderingar. Ränta är något man betalar som ersättning för en kredit, och en kapitalvinst uppstår när man säljer en tillgång med vinst. Faktum är dock att det inte finns någon legaldefinition på räntebegreppet. På senare år har det på marknaden dykt upp ett flertal nya finansiella instrument som har ställt gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst på sin spets. Det har visat sig att det principiella räntebegreppet ibland är svårt att tillämpa i praktiken.

För fysiska personer spelar visserligen gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst mindre roll eftersom båda inkomsterna ändå beskattas på likartat sätt. Om man däremot tittar på utgiftssidan eller förlustsidan spelar klassificeringen mellan ränta och kapitalförlust en större roll även för dessa personer. Orsaken till detta är att kapitalförluster som huvudregel endast är avdragsgilla till 70 % medan ränteutgifter är avdragsgilla fullt ut. För personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet är klassificeringen betydelsefull också på inkomstsidan på grund av de principer som styr deras redovisning. En kapitalvinst beskattas för dessa liksom för fysiska personer normalt när den realiserats, medan en ränteinkomst skall periodiseras över den underliggande fordringens löptid. Detta innebär att ränteinkomster skall beskattas löpande oavsett om några medel faktiskt influtit eller ej.

1.2 Syfte

Huvudsyftet med denna uppsats är att diskutera gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst. För att denna diskussion skall bli meningsfull måste de principiella definitionerna av begreppen ränta och kapitalvinst först beskrivas var för sig. En gränsdragning mellan två begrepp blir normalt bara intressant om den får några konsekvenser att tala om. Därför är ett syfte med denna uppsats också att se vad klassificeringen av en inkomst som ränta eller kapitalvinst får för skattemässiga konsekvenser för olika subjekt.

1.3 Disposition

Inledningsvis i uppsatsen kommer grunderna för beskattning av kapitalinkomster att beskrivas. Detta för att läsaren skall få en bakgrund till resten av uppsatsen. Därefter följer en beskrivning av begreppen ränta och kapitalvinst, samt den skatterättsliga behandlingen av dessa. Som nämndes ovan är en gränsdragning mellan två begrepp normalt endast intressant om den får några konsekvenser i praktiken. Dessa konsekvenser kommer därför att beskrivas i ett kapitel.

Det är främst vid behandlingen av värdestegringen på vissa relativt nya finansiella instrument som gränsdragningsproblematiken aktualiseras. Ett kapitel ägnas därför åt att ge exempel på sådana instrument, samt hur de behandlas i praktiken. Slutligen ägnas ett kapitel åt en genomgång av vissa Regeringsrättsavgöranden samt kommentarer till dessa.

1.4 Metod

Den metod som använts för att skriva uppsatsen är av det traditionella slaget. Gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst diskuteras huvudsakligen utifrån Regeringsrättens praxis. Orsaken till detta är att det som redan nämnts inte finns någon definition av räntebegreppet i skatterätten. Av naturliga skäl får man därför inte mycket hjälp av lagtext eller förarbeten när man söker efter en sådan definition. Alltså blir den huvudsakliga rättskällan Regeringsrättens praxis. Det blir därför ett sökande efter gällande rätt, och i viss mån får man förhoppningsvis en bild av utvecklingen på området. För att detta skall lyckas så måste det givetvis finnas en relativt fast praxis att stödja sig emot. Enligt min mening finns det också det på detta område. Även om inte alla frågor har fått sina svar så har Regeringsrätten ändå hållit en någorlunda stadig kurs vad gäller klassificeringen av en inkomst som ränta eller kapitalvinst. Skatterättslig litteratur har naturligtvis också använts flitigt.

1.5 Inkomstskattelagen

Den 1 januari 2000 trädde den nya inkomstskattelagen (1999:1229) ikraft. Första tillämpning blir vid 2002 års taxering. Inkomstskattelagen innebär en samordning av skattelagstiftningen. KL och SIL m.fl. lagar (sammanlagt 35 st) upphävs alltså och ersätts med en enda. Ändringen innebär inga större materiella förändringar, utan främst redaktionella. Syftet med inkomstskattelagen är att göra skattelagstiftningen mer överskådlig och språkligt moderniserad.¹ En ändring som är av intresse för denna uppsats är att man övergivit termen realisationsvinst och ersatt den med kapitalvinst. Jag har därför konsekvent använt mig av det senare uttrycket. Lagstiftaren har också frångått begreppet finansiellt instrument i den betydelse detta har i 27 § 1 mom. SIL. Istället har en uppdelning gjorts på flera typer av instrument. Eftersom ändringarna möjligen inte bara är av terminologisk natur har jag dock använt mig av begreppet finansiellt instrument. Jag har inte lämnat lagtexthänvisningar till inkomstskattelagen eftersom denna inte skall tillämpas på ett tag än.

¹ Prop. 1999/2000:2 del I s. 1.

2 Grunderna för beskattning av kapitalinkomster

2.1 Inledning

För att få en bakgrund till resten av uppsatsen ägnar jag detta inledande kapitel åt en allmän beskrivning av principerna för beskattning av kapitalinkomster. Allra först beskriver jag kort några av grunderna för all inkomstbeskattning för att läsaren skall få en liten inblick i hur det svenska skattesystemet är uppbyggt.² Därefter kommer jag mer detaljerat gå in på de principer som styr kapitalinkomstbeskattningen för såväl fysiska som juridiska personer.

2.2 Allmänt

2.2.1 Fördelningen av skattebördan³

Det finns naturligtvis många olika teorier när det gäller hur man skall fördela skattebördan mellan medborgarna. En av de viktigaste är skatteförmågeprincipen.⁴ Skatteförmågeprincipen innebär att var och en skall betala skatt efter sin egen förmåga. Det vill säga att personer med lika mycket inkomster skall betala lika mycket i skatt. En utveckling av skatteförmågeprincipen är minsta offer principen. Enligt denna princip skall man betala skatt efter bärkraft.⁵ En höginkomsttagare skall alltså betala en större del av sin inkomst i skatt än en låginkomsttagare, bara han har mer kvar efter skatt. Detta innebär att man får använda någon form av progressiv skatteskala. Det svenska inkomstskattesystemet grundar sig på en kombination av skatteförmåge- och minsta offerprincipen.⁶ Viktigt att nämna är också att det är nettoinkomsten som beskattas. Detta innebär att man innan inkomsten beskattas får göra avdrag för de omkostnader man haft för intäkternas förvärvande.⁷

2.2.2 Inkomstbegreppet⁸

När man har bestämt hur man skall fördela skattebördan mellan samhällsmedlemmarna så måste man fundera på vad som skall generera skatteplikt. Vad är inkomst är frågan man måste finna ett svar på. Det är inte helt själv-

² För en överskådlig introduktion till svensk skatterätt se t.ex. Pålsson, Inledning till skatterätten 1998.

³ För en utförlig beskrivning av problematiken vid fördelning av skattebördan se Gunnarsson, Skatterättvisa 1995 avdelning II s. 87ff.

⁴ Lodin m.fl. Inkomstskatt Del 1 1999 s. 24.

⁵ A.a.

⁶ A.a.s. 51.

⁷ För en beskrivning av de problem som aktualiseras vid nettobeskattning se Pålsson, Levnadskostnader 1997.

⁸ För en utförlig redogörelse av inkomstbegreppet se Pålsson, a.a.s. 33ff.

klart och det finns flera olika definitioner på inkomst. Man kan dela upp dessa på ett vidare och ett snävare inkomstbegrepp. Det vida inkomstbegreppet tar hänsyn till alla resurstillskott. Inkomsten kan då uttryckas som det överskott en person (eller ett företag eller en stat) kan använda för konsumtion utan att dennes totala förmögenhet minskar. Det snävare inkomstbegreppet tar inte hänsyn till förmögenhetsförflyttningar som arv, gåva och bodelning eller förmögenhetsvinster som t.ex. kursstegringar på aktier. Hänsyn tas inte heller till kapitalvinster då dessa endast ses som en omfördelning av förmögenheten mellan olika personer.

Ett inkomstbegrepp som hör till gruppen snäva, är källteorin. Enligt denna teori är inkomst det som utgör en periodiskt återkommande avkastning från en varaktig inkomstkälla. Värdeförändringar på källan eller en förflyttning av källan mellan olika personer utgör dock inte inkomst utan inkomst genereras alltså av produktiv verksamhet i källan.

KL har ingen definition på inkomst men är starkt influerad av källteorin och ursprungligen beskattades inkomster från sex inkomstslag. Inkomstslagen delades sedan upp i förvärvskällor vars inkomst beräknades var för sig. Tillfälliga kapitalvinster beskattades i princip inte över huvud taget. Det var bara vinster som uppkommit genom spekulation som beskattades. Successivt har dock även kapitalvinsterna kommit att betraktas som inkomster och nu beskattas även de fullt ut. Det har alltså skett en förskjutning mot ett vidare inkomstbegrepp i svensk skattelagstiftning. Efter skattereformen 1991 reducerades antalet inkomstslag till tre. Dessa är inkomst av tjänst, inkomst av näringsverksamhet och inkomst av kapital.

2.2.3 Real eller nominell beskattning

Ett problem vid inkomstberäkning och beskattning är om och i så fall hur man skall beakta inflationen. Vid beskattning av inkomst i form av räntor och kapitalvinster (kapitalinkomster) blir frågan speciellt intressant. Om man t.ex. lånar ut pengar mot ränta så är räntan inkomst. För att få fram den reala inkomsten måste man dock ta hänsyn till inflationen under lånetiden. Om lånebeloppet är 1000, räntan 10 % och den årliga inflationen 3 % så blir förmögenhetsökningen för borgenären lika med räntan minus inflationen, alltså 7 %. Detsamma gäller vid försäljning av egendom. En fastighet som inköpts för 1000 och som ett år senare säljs för 1030 ökar inte säljarens förmögenhet alls vid en årlig inflation på 3 %. För att få en helt rättvis beskattning där arbets- och kapitalinkomster beskattas likartat måste man alltså ta hänsyn till inflationen på något sätt. Ett sätt är att vid inkomstberäkningen varje år justera inkomsten med årets inflation. Att på detta sätt räkna ut den reala inkomsten riskerar dock att bli komplicerat. Speciellt vid lån med långa löptider då ränteinkomsten måste justeras år från år, och vid beräkning av kapitalvinster efter försäljning av egendom som innehafts

länge.⁹Ett annat sätt att ta hänsyn till inflationen vid beskattning av kapital-inkomster är att ha en lägre skattesats för dessa, och på så sätt schablonmässigt kompensera för inflationens påverkan. Det är den senare modellen med nominell beskattning som valts i det svenska skattesystemet.¹⁰ Skatten på kapitalinkomster är för närvarande 30 % för fysiska personer och 28 % för företag.

2.3 Kapitalinkomster

2.3.1 Inledning

Det är bara fysiska personer och dödsbon som kan ha inkomst av kapital. Detta slås fast i 1 § 2 mom. SIL. Juridiska personer, utom dödsbon, deklarerar all sin inkomst i inkomstslaget näringsverksamhet enligt 1 § 3 mom. SIL. Däremot kan givetvis båda kategorierna få inkomster i form av löpande avkastning eller kapitalvinster. Beräkningen av inkomsten sker också med hjälp av i stort sett samma regler. Skillnaden är alltså i princip att inkomsterna redovisas och beskattas i olika inkomstslag. I denna uppsats kommer jag att diskutera gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst för både fysiska och juridiska personer och konsekvenserna av denna gränsdragning. Därför kommer jag här att först beskriva hur kapitalinkomster beskattas i inkomstslaget kapital. Därefter kommer jag att i slutet av detta kapitel att beskriva de främsta skillnaderna när det gäller beskattning av kapitalinkomster i inkomstslaget näringsverksamhet.

2.3.2 Inkomst av kapital

Vad som räknas som intäkt av kapital finns angivet i 3 § 1 mom. SIL. Det är löpande intäkter, vinster, och annan intäkt som härrör från egendom, i den mån intäkten inte är att hänföra till näringsverksamhet. I paragrafen finns också en ej uttömmande uppräkningslista på olika kapitalinkomster såsom räntor av olika slag, aktieutdelning, kapitalvinster och hyresersättning vid upplåtelse av privatbostad. Gemensamt för alla kapitalinkomster är att de härrör från egendom. Detta kan sägas utgöra gränsen mot inkomstslaget tjänst.¹¹Gränsen mot inkomstslaget näringsverksamhet bestäms av användningen av egendomen. Det vill säga att avkastning m.m. av egendom som används i näringsverksamhet beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet och övrig egendom beskattas i inkomstslaget kapital. Denna avgränsning blir bara aktuell för fysiska personer som bedriver näringsverksamhet eftersom juridiska personer, som är skattesubjekt, alltid beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.¹²

⁹ Parallellt med utredningen till skattereformen 1991 pågick en utredning om inflationskorrigerad inkomst. Denna resulterade i betänkandet SOU 1989:36.

¹⁰ Prop. 1989/90:110 s. 296.

¹¹ Pahlsson, Beskattning av kapitalinkomst 1993 s.15f.

¹² A.a.s. 16.

Man kan dela upp kapitalinkomsterna i två grupper. Antingen är det någon form av löpande avkastning, eller så är det en vinst som uppkommit vid försäljning av egendom. De två grupperna kommer i fortsättningen att behandlas var för sig eftersom principerna för beskattning av dessa skiljer sig åt.

2.3.3 Löpande avkastning

De vanligaste typerna av löpande avkastning är räntor och utdelning. Räntor är i stort sett alltid skattepliktiga. Även så kallad räntekompensation räknas som ränta. En räntekompensation är den del av vederlaget som säljaren av en fordran får som ersättning för upplupen ränta. Utdelningar är också normalt alltid skattepliktiga. Det finns dock ett viktigt undantag. Utdelning på onoterade aktier är undantagen från skatteplikt i den utsträckning som anges i 3 § 1b-1d momenten SIL, om förutsättningarna i 3 § 1a mom. SIL är uppfyllda.

Huvudregeln är att löpande avkastning beskattas enligt kontantprincipen. Detta innebär att intäkterna beskattas det beskattningsår när kontant betalning uppbärs eller blir tillgänglig för lyftning.¹³ Detta framgår av 41 § KL och 41 § anv. p4. som 3 § 5 mom. SIL hänvisar till. Det spelar alltså ingen roll att borgenären inte tar ut pengarna utan det räcker med att han har möjlighet att göra det.¹⁴ Således beskattas räntor när de blir tillgängliga för lyftning och räntekompensation när den uppbärs. Vid en aktieförsäljning är det svårt att veta hur stor del av ersättningen som är att hänföra till upplupen utdelning. Därför hänförs hela försäljningsintäkten till aktien för säljaren. Den vinst som eventuellt uppkommer behandlas alltså som kapitalvinst. Köparen beskattas istället för utdelningen när han uppbär denna.

Från intäkterna får göras avdrag för kostnader för intäkternas förvärvande. Av 3 § 2 mom. SIL framgår dessutom att ränteutgifter är fullt avdragsgilla så länge de ej är att hänföra till näringsverksamhet. Det betyder att även räntor på lån som använts till privat konsumtion är fullt avdragsgilla. Detta är alltså ett undantag från den ovan nämnda principen att bara kostnader för intäkternas förvärvande är avdragsgilla. Undantaget har antagligen tillkommit av bland annat praktiska skäl.¹⁵ Enligt kontantprincipen får avdrag göras för kostnader när de betalats. Det finns ett undantag från kontantprincipen i detta avseende i 3 § 6 mom. SIL. Undantaget gäller förskottsrenta. För sådan ränta medges direkt avdrag för den del som belöper på tiden fram till den 31 januari året efter beskattningsåret. Resterande del får dras av med lika stora belopp per år under den resterande lånetiden. Värt att tillägga vad gäller utgiften för räntekompensation som en köpare av en fordran kan få erlægga är att den

¹³ För en utförlig beskrivning se Melz, Kapitalvinst beskattningens problem 1986 s 257ff.

¹⁴ Pahlsson, 1993 s. 36.

¹⁵ Lodin m.fl. 1999 s. 140.

är avdragsgill först när räntan förfaller till betalning. Den som erhåller räntekompensation skall alltså skatta för den när den erhålls, medan den som betalar kompensationen får avdrag först när räntan förfaller till betalning. Detta för att förhindra skatteplanering.

Andra kostnader än ränta måste som sagt vara för intäkternas förvärvande för att vara avdragsgilla. Exempel på sådana är bland annat kostnader för upptagande av lån. Lånet måste dock användas till något som ger intäkter, exempelvis aktier eller obligationer.

Löpande avkastning på privatbostadsfastighet beskattas som nämndes inledningsvis också i inkomstslaget kapital. Det kan vara dels hyresersättning, dels intäkter från försäljning av alster eller naturtillgångar från fastigheten. Avdrag från intäkten medges med 4000 kronor samt vid upplåtelse av småhus som innehåser med äganderätt härutöver 20 % av hyresintäkten. I övriga fall medges avdrag med den del som motsvarar upplåtarens hyra eller avgift som belöper på det som uthyrts. Allt enligt 3 § 3 mom. SIL.¹⁶

2.3.4 Kapitalvinster ¹⁷

Kapitalvinster är vinster som uppstår vid icke yrkesmässig avyttring av egendom, likaså vinster vid avyttringar av åtaganden enligt avtal om optioner och terminer samt andra därmed jämförliga förpliktelser. Detta framgår av 3 § 1 mom. 1 st. SIL. Vad som inryms i rekvisiten icke yrkesmässig samt avyttring kommer att utvecklas i ett senare kapitel.

Huvudregeln för beräkningen av kapitalvinstens storlek finns i 24 § 1 mom. 1 st. SIL. Vinsten blir helt enkelt intäkten, det överenskomna vederlaget med avdrag för eventuella kostnader för försäljningen, minskad med kostnaderna för egendomen. Kostnaderna är naturligtvis först och främst anskaffningskostnaden, men man får även göra avdrag för andra kostnader i samband med köpet. Det kan exempelvis vara courtage vid aktieköp eller stämpelskatt vid fastighetsköp. Dessutom får normalt avdrag göras för förbättringar på egendomen. Utöver detta finns det speciella bestämmelser för beräkningen av kapitalvinsten för olika typer av egendom. Det skulle tyvärr föra för långt att gå igenom dessa regler här. Jag återkommer dock till de regler som rör beräkningen av kapitalvinsten på finansiella instrument i ett senare kapitel, eftersom det har viss betydelse för fortsättningen av uppsatsen.

Beskattningstidpunkten för kapitalvinster finns angiven i 24 § 4 mom. SIL. Där stadgas i första stycket att ”Skattskyldighet för vinst ... inträder det beskattningsår då egendomen avyttras.” Det är alltså avyttringsdagen som styr när skattskyldighet inträder. Detta innebär ett avsteg från kontantprincipen eftersom avyttring inte nödvändigtvis innebär att någon

¹⁶ För utförligare beskrivning se t.ex. Tivéus, Skatt på kapital 1998 kap.22 och 23.

¹⁷ För en utförlig beskrivning av kapitalvinstproblematiken se Melz, 1986.

betalning erlagts. Det räcker att man vet hur mycket som kommer att inflyta. Ibland går det inte att beräkna hela intäktens storlek vid avyttringstidpunkten, då den kan vara beroende av någon framtida händelse. Den del av betalningen som är osäker beskattas istället för den som fastställs. Man använder sig dock av de regler som gällde vid avyttringsdagen. Detta framgår av 24 § 4 mom. 2 st.

2.3.5 Kapitalförluster

Det är inte alla egendomsförsäljningar o.s.v. som resulterar i vinst. I detta avsnitt skall jag därför redogöra för behandlingen av de förluster som kan uppstå. Med kapitalförlust menar jag här således motsatsen till kapitalvinst.

Kapitalförluster är på samma sätt som ränteutgifter avdragsgilla från intäkterna i inkomstslaget kapital, enligt 3 § 2 mom. SIL. Det finns dock vissa begränsningar. Enligt huvudregeln i 3 § 2 mom. SIL är normalt bara 70 % av förlusten avdragsgill. Utöver denna finns speciella avdragsregler för olika typer av egendom. För exempelvis sådana finansiella instrument som anges i 27 § 1 mom. SIL, det vill säga aktier och aktieliknande finansiella instrument, gäller att förluster normalt kan kvittas fullt ut mot vinster som uppkommer vid försäljningar av dessa. Förluster på marknadsnoterade finansiella instrument får dock ej kvittas mot vinster på icke marknadsnoterade dito. Kvittningsmöjligheterna framgår av 27 § 5 mom. SIL.¹⁸ Om en tillgång avyttrats till ett pris understigande marknadsvärdet är inte en kapitalförlust avdragsgill, om det inte framgår av omständigheterna att överlåtaren saknat avsikt att öka mottagarens förmögenhet.¹⁹

2.3.6 Inkomsten

Det som blir kvar av intäkterna sedan man gjort de avdrag man har rätt till blir den skattepliktiga inkomsten av kapital, enligt 3 § 14 mom. SIL. På denna inkomst utgår det 30 % i skatt, vilket framgår av 10 § 4 st. SIL.

Uppkommer underskott när man summerar intäkter och avdrag har man rätt till skattereduktion enligt 11 kap 11 § skattebetalningslagen, som 3 § 14 mom. 2 st. SIL hänvisar till. Skattereduktionen uppgår till 30 % av ett underskott upp till 100 000, och 21 % av det som överstiger 100 000. Reduktion sker endast av kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt samt statlig fastighetsskatt. Ett underskott av kapital kan inte sparas. Kan man inte utnyttja skattereduktionen fullt ut ett år, så går den alltså förlorad.

2.3.7 Kapitalinkomster i näringsverksamhet

Som jag nämnt innan kan även juridiska personer ha kapitalinkomster i form av t.ex. räntor och kapitalvinster. Dessa inkomster beskattas dock i

¹⁸ Andra speciella avdragsregler finns i 25 § 11 mom., 26 § 10 mom., 29 § 2 mom., 30 § 2 mom. 5 st. och 31 § 5 st. SIL.

¹⁹ 24 § 3 mom. SIL.

inkomstslaget näringsverksamhet istället för kapital, eftersom juridiska personers alla inkomster skall beskattas där. Inkomstberäkningen sker enligt bokföringsmässiga grunder enligt 24 § KL. Beräkningen av kapitalvinster sker på samma sätt som för fysiska personer. Detta framgår av 2 § 1 mom. SIL och 24 § anvp. 1 st. 10 KL. Skillnaden mellan inkomstslagen ligger främst i när inkomster och utgifter skall tas upp till beskattning.

Att beräkna inkomster enligt bokföringsmässiga grunder innebär att intäkter och kostnader hänförs till det beskattningsår då de uppkommer eller belöper på. Detta oavsett om intäkten influtit eller kostnaden bestritts under det året. Det betyder t.ex. att räntor blir beskattade de år de belöper på och inte som för fysiska personer det år de är tillgängliga för lyftning.

När det gäller juridiska personers kapitalförluster på sådana tillgångar som avses i 27 § 1 mom. SIL finns det en särskild regel i 2 § 14 mom. SIL, den så kallade ”fällan.” Den innebär att förlust på dessa instrument endast får kvittas mot vinst på sådan tillgång, om inte innehavet varit betingat av den skattskyldiges egen verksamhet eller av ett till den skattskyldige närstående företags verksamhet, utan innehavets endast som kapitalplacering. För att ett aktieinnehav skall vara betingat av verksamheten, näringsbetingat, har vissa krav utvecklats i praxis. I ett fall hade Svenska Lloyd tillsammans med några andra företag bildat Park Avenue Hotel för att tillförsäkra rederiets passagerare hotellrum av god standard. Regeringsrätten ansåg att förvärvet av aktierna betingats av bolagets rörelse.²⁰ I ett annat fall ansågs knappt 1 % aktieinnehav vara tillräckligt för att aktierna skulle vara näringsbetingade. Innehavet syftade till att befrämja ett företags transportverksamhet.²¹ Om ett bolag innehar aktier som motsvarar minst en fjärdedel av röstetalet för samtliga aktier eller andelar i det bolag vilkas aktier eller andelar man sålt gäller ej avdragsbegränsningen i fällan per automatik enligt 2 § 14 mom. 2 st. sista punkten. Detta under förutsättning att det säljande bolaget ej är ett investment eller förvaltningsbolag.

Ett underskott i näringsverksamhet kan dras av mot kommande års vinster enligt lag (1993:1539) om avdrag för underskott av näringsverksamhet. Detta gäller dock inte underskott som är att hänföra till den ovan nämnda fällan. Förluster som är att hänföra till denna får istället dras av mot eventuella vinster i denna fälla under kommande år.

²⁰ RÅ 1970 ref 52.

²¹ RÅ 1968 Fi 2036.

3 Ränta

3.1 Inledning

Det finns ingen rättslig definition av ränta. Vad är då ränta? Enligt ekonomisk teori är ränta en förutsebar ersättning från gäldenär till borgenär.²² Normalt uppkommer inga problem att avgöra frågan, men det finns gränsfall. Om man t.ex. lånar ut pengar utan ränta men åtnjuter någon annan förmån från gäldenären, har man då ändå fått ränta på det utlånade kapitalet? Vid köp av en räntelös obligation till ett pris under det nominella, som man sedan löser in till nominellt belopp, hur behandlar man mellanskillnaden? Det är frågor som inte har något alldeles självklart svar. Detta kapitel skall därför ägnas åt att diskutera vad som egentligen inryms i begreppet ränta.

3.2 Allmänt

Det finns huvudsakligen två synsätt på vad ränta är. Ett formellt och ett realekonomiskt.²³ Enligt det senare synsättet är ränta varje ersättning som låntagaren utger till långgivaren. Ett formellt synsätt innebär att det är avtalet som bestämmer vad som är ränta. Har avtalskontrahenterna i avtalet bestämt att ränta skall utgå för en kredit, så är den ersättning borgenären får ränta. Svensk skatterättslig praxis har länge ansetts ha en formell syn på ränta. Mutén gjorde t.ex. i sin avhandling från 1959 en genomgång av praxis och kom fram till att huvudregeln inom skatterätten var en formell syn på räntebegreppet.²⁴ Mutén uttryckte regeln på följande sätt: ”...att en formell gränsdragning tillämpas på grund av oklarhet i de handlande subjektens uppfattning av transaktionernas realekonomiska innebörd.”²⁵ Dock var han inte säker på var gränsen för denna regel gick, men ansåg att situationer där man ej kunde avgöra om en kapitalrabatt eller bonus var förutsebar eller berodde på andra orsaker inrymdes i huvudregeln. Eventuellt är vi dock på väg mot ett mer realekonomiskt synsätt. I vart fall menar Melz detta i sin avhandling.²⁶ Han tar RÅ 1982 Aa 152 som intäkt för detta.²⁷ Detta är dock inte oomtvistat.²⁸ Det kommer dock visa sig nedan att Melz verkar ha fått rätt.

Eftersom avkastning av egendom som inte är ränta är kapitalvinst, kan man hitta en negativ definition av ränta i prop. 1989/90:110 s. 459, där det sägs att som reavinst eller reaförlust räknas sådan värdeförändring som inte beror på eller kan beräknas på grund av låneavtalet. Ränta skulle i så

²² Lodin m.fl. 1999 s. 142.

²³ Rutberg, SvSkT 1993 s. 88.

²⁴ Mutén, Inkomst eller kapitalvinst 1959 s. 55.

²⁵ A.a.

²⁶ Melz, 1986 s..297ff.

²⁷ A.a.s. 297.

²⁸ Thorell, Beskattning och utländsk valuta 1988 s. 83.

fall vara en sådan värdeförändring som beror på och kan beräknas med låneavtalet som grund. Det är också en vanlig uppfattning i skatterättslig doktrin som Roupe skriver "...att ränta är en förutsebar ersättning för kredit som beräknas med kreditbeloppet och kredittiden som grund."²⁹

3.3 Olika räntetyper

3.3.1 Traditionell ränta

Normalt är det som nämnts ovan inga problem att avgöra om det är en ränta man har att göra med. Det framgår helt enkelt av avtalet. Den vanligaste typen av ränta är uttryckt i procent av lånebeloppet. Betalningen sker löpande under lånetiden med varierande intervall, dock minst någon gång varje år.

3.3.2 Förskottsränta

Ibland inträffar det att den beräknade räntan för ett lån betalas i förskott i samband med att ett låneavtal ingås. Frågan är hur man skall behandla denna företeelse. Ett exempel kan belysa problematiken. Antag att någon lånar 1000 kronor på en tid av fem år amorteringsfritt. Den årliga räntan bestäms till 10 % av lånebeloppet. Den sammanlagda lånekostnaden blir då 500 kronor. Men om låntagaren betalar hela räntan i förskott kan man lika gärna se det som han i realiteten endast lånat 500 kronor med en utfästelse att betala 500 kronor i ränta efter fem år tillsammans med lånebeloppet. Storleksskillnaden på räntebeloppet blir avsevärd beroende på hur man angriper problemet. Enligt kontantprincipen är räntor avdragsgilla när de betalts, vilket skulle innebära att förfarandet borde accepteras. Eftersom man i tidigare praxis har antagit ett formellt synsätt på räntor så har man även normalt godkänt avdrag för förskottsräntor. I vissa fall har man dock vägrat avdrag där räntan varit allt för hög i jämförelse med kapitalbeloppet. I motiveringarna till utgången i dessa mål har däremot inte gjorts avsteg från det formella synsättet på räntor. I ett notisfall från 1982 (RÅ 1982 Aa 184) som gällde ett förhandsbesked, vägrades avdrag för en förskottsränta på cirka 90 % med motiveringen att det rörde sig om ett skenavtal. Sökanden ville göra avdrag för räntan för att minska värdet av en kapitalvinst. I låneavtalet framgick ganska klart att det rörde sig om skatteplanering, eftersom lånet bland annat var villkorat av att förhandsbeskedet blev till sökandens fördel. Ett senare avgörande (RÅ 1987 ref 78) fick liknande utgång. Man ansåg helt enkelt att det inte handlade om ett verkligt låneavtal, och att den betalda förskottsräntan inte var någon ränta. Avsikten med avtalet var bara att skaffa sig avdrag.

Numera är problemet med hur man skall behandla förskottsräntor i stort sett eliminerat eftersom avdragsrätten för dessa begränsad för fysiska personer genom 3 § 6 mom. SIL. För juridiska personer som beskattas i in-

²⁹ Roupe, SN 1993 s. 449.

komstslaget näringsverksamhet gäller samma begränsning eftersom dessa enligt 24 § anv. p 1 SIL skall redovisa räntorna för det år de belöper på, vilket innebär att de skall periodiseras över hela lånetiden. Värt att notera är dock att man inte i skattelagstiftningen underkänner ett låneavtal där räntan skall betalas i förskott, vilket man gjorde i ovan nämnda rättsfall. Det enda som görs är en inskränkning i kontantprincipen.

3.3.3 Ränta in natura m.m.

Det händer att kreditavtal är konstruerade på så sätt att ersättningen för krediten ej betecknas som ränta. Det är inte heller alltid uppenbart att det rör sig om ett kreditavtal. Vid ett strikt formellt synsätt på räntebegreppet i skatterätten är det inte helt självklart hur man skall behandla dessa avtal. I RÅ84 1:39 vägrade majoriteten att medge ränteavdrag för ett lån. Lånet hade använts som insats i ett fastighetsbolag. I gengäld fick insatslämnaren disponera en bryggplats. Vid uppsägning av bryggplatsen återbetalades insatsen av fastighetsbolaget. Majoriteten i Regeringsrätten ansåg att eftersom ingen egentlig hyra erlagts så kunde man jämställa räntan på lånet med sådan. Räntan ansågs därför inte avdragsgill då det rörde sig om en personlig levnadskostnad. En skiljaktig mening fanns bland ledamöterna. Den skiljaktige ansåg att ränteavdrag skulle medges, men att man dessutom skulle beräkna en intäkt av kapital på det insatta beloppet. Denna senare linje följdes i Regeringsrättens avgörande RÅ 1990 ref 73. Rättsläget har alltså ändrats principiellt, även om resultatet blir i stort sett detsamma. Rättsfallet rörde en så kallad depositionsleasing, och hade stora likheter med föregående fall. Klaganden hade lånat pengar vilka han sedan deponerat hos en bilfirma av vilken han leasat en bil. Hyran blev av denna anledning lägre än normalt. Han medgavs avdrag för räntan på det lånade kapitalet, samtidigt som han påfördes en intäkt av kapital på det deponerade beloppet vilket motsvarade skillnaden i hyresnivå.

I vissa fall har man dock i praxis underlåtit att beskatta långivare som lånat ut pengar räntefritt. Det har då rört lån inom familjen, där föräldrar lånat ut pengar räntefritt eller till låg ränta till sina barn.³⁰Långivaren har då inte heller fått någon ersättning som kan liknas vid ränta. Man har alltså ingen ovillkorlig skyldighet att se till så man får avkastning på sitt kapital. Ett fall som bör nämnas i detta sammanhang är RÅ 1989 ref 44. En man tog ett banklån som han sedan överlämnade till en församling mot villkor att denna svarade för amorteringarna. Församlingen betalade ingen ränta till givaren. Räntebetalningen till banken svarade mannen för. Trots att mannen inte åtnjöt någon form av ersättning från församlingen vägrades han avdrag för ränteutgiften. Räntan jämställdes med bidrag till församlingen vilket är en ej avdragsgill levnadskostnad. Troligen spelade

³⁰ Se exempelvis RÅ 1960 Fi 152 och RÅ85 1:68.

det förhållandet in att församlingen inte var skattskyldig för kapitalinkomster, och därför själv inte skulle kunna göra ränteavdrag.³¹

Man kan sammanfatta rättsläget på så sätt att vid avtal som i realiteten är kreditavtal, och innebär en förmögenhetsöverföring från borgenär till gäldenär som ger skatteförmåga, där skall denna överföring behandlas som ränteintäkt hos borgenären. Eftersom långgivaren beskattas för en tänkt ränteintäkt så bör låntagaren medges avdrag för motsvarande belopp som räntekostnad för att uppnå ett korrekt resultat. Mot bakgrund av ovanstående genomgång av praxis verkar det som om Regeringsrätten anlagt en något mer realekonomisk syn på räntebegreppet. För detta talar också ett uttalande av Regeringsrätten i RÅ 1999 ref 14. Där konstaterar man först att räntebegreppet inte är rättsligt klart definierat. Därefter säger man att ”I skattesammanhang har som ränta i första hand behandlats kostnader för en kredit, oavsett om ersättningen betecknats som ränta eller annat, som beräknats på grundval av kredittid och kreditbelopp.” Detta måste tolkas så att Regeringsrätten anlagt en närmast realekonomisk syn på räntebegreppet.

En form av räntefritt lån förekommer ibland vid försäljning av egendom. Om köparen medges anstånd med en del av köpeskillingen utan att behöva betala ränta för detta, har den delen i praxis beräknats enligt sitt nuvärde³². Det diskonterade beloppet blir försäljningsintäkt hos säljaren och köparens anskaffningsvärde. När den slutliga betalningen sedan erlagts har den behandlats som ränteintäkt hos säljaren och som avdragsgill räntekostnad hos köparen. För personer som beskattas i inkomstlaget näringsverksamhet gäller att den del av köpeskillingen som behandlas som ränta skall periodiseras över betalningsanståndets löptid, enligt de redovisningsprinciper som gäller för dessa personer.³³

3.3.4 Räntekompensation

Fordringar är på samma sätt som annan egendom föremål för handel. Vissa fordringar är också marknadsnoterade, som exempelvis obligationer av olika slag. Beroende på när en fordran säljs så är räntan som belöper på fordringen olika stor. Enligt 81 § köplagen har säljaren rätt att få ersättning för denna ränta. Följaktligen blir försäljningspriset olika stort beroende på den upplupna räntan. Enligt 3 § 6 mom. 2 st. SIL behandlas räntekompensationen som ränteintäkt hos säljaren och som ränteutgift hos köparen. Säljaren skall enligt kontantprincipen ta upp intäkten till beskattning när den blir tillgänglig för lyftning, medan köparen får avdrag för räntan när den förfaller till betalning. Det man gör är alltså att man delar upp intäkten respektive utgiften vid en försäljning av en fordran på en kapitaldel och en räntedel.

³¹ Lodin m.fl. 1999 s. 144.

³² Se RÅ 1987 ref 102 och RÅ 1988 ref 148.

³³ Lodin m.fl. 1999 s. 244f.

Är en fordran marknadsnoterad skall en realisationsvinst på denna behandlas som ränteintäkt, och en realisationsförlust som ränteutgift enligt 29 § 2 mom. SIL. Detta gäller dock inte premieobligationer. För köparen blir det dock ingen skillnad, utan den del av köpeskillingen som är hänförlig till fordringens kapitaldel blir anskaffningsvärdet för honom.

3.3.5 Övrigt

I 3 § 4 mom. SIL finns vissa speciella typer av utgifter som jämställs med ränteutgifter vilka man alltså får göra avdrag för som ränta. Dessa är återbetalning av statligt räntebidrag för bostadsändamål, tomträttsavgäld, och vederlag vid förtida återbetalning av lån samt sådan ränteförmån som skall ses som betald ränta enligt 32 § 10 mom. KL.

4 Kapitalvinst

4.1 Inledning

Som nämnts inledningsvis i uppsatsen har utvecklingen i svensk skatterätt successivt gått mot att beskatta kapitalvinster mer eller mindre fullt ut. Vad är då en kapitalvinst? Det är en av frågorna jag skall diskutera i detta kapitel. Jag skall också utveckla vad som inryms i de centrala rekvisiten icke yrkesmässig och avyttring 3 § 1 mom. 1 st. SIL. Det första av dessa markerar gränsen mot inkomstslaget näringsverksamhet, det andra styr uppkomsten i tiden av en kapitalvinst. Dessutom kommer jag att behandla de speciella regler som rör beräkningen av kapitalvinsten på finansiella instrument då dessa har viss betydelse för fortsättningen av uppsatsen. Angående beskattningstidpunkten av kapitalvinster hänvisar jag till avsnitt 1.3.4.

4.2 Allmänt om kapitalvinst

Enligt nationalekonomisk litteratur kan kapitalvinst definieras som ”den värdestegring för ett förmögenhetsobjekt som uppkommer därigenom att marknadspriset på objektet stiger utöver vad som betingas av att objektet undergått förbättring eller annan fysisk förändring.”³⁴ En vinst som uppstår på grund av en förbättring eller förädling av ett objekt är ofta ett led i en näringsverksamhet, och utgör då ej kapitalvinst.³⁵ Även egendom som ej ingår som ett led i näringsverksamhet kan dock undergå en förbättring. En villaägare kan t.ex. göra en förbättring på sitt hus. För att utesluta dessa vinster talar vissa ekonomer om rena kapitalvinster.³⁶ Dessa uppstår bara då värdestegringen är oväntad.

I skatterätten anges kort och gott att en kapitalvinst är en vinst som uppkommer vid en icke yrkesmässig avyttring av tillgångar och åtaganden enligt avtal om optioner och terminer och därmed jämförliga förpliktelser.³⁷ En kapitalvinst eller kapitalförlust uppkommer alltså vid försäljning av egendom. Yrkesmässiga avyttringar inryms alltså inte i detta. Däremot inryms förbättringar på egendomen. Det skatterättsliga kapitalvinstbegreppet kan därför sägas vara vidare än det ekonomiska. I vissa fall får man dock göra avdrag för förbättringskostnader när man säljer en tillgång, t.ex. ett hus, varför det i princip är den oväntade värdestegringen som utgör kapitalvinsten.

En kapitalvinst uppkommer om försäljningsintäkten överstiger anskaffningskostnaden på den försålda egendomen. En förlust blir det om förhållandet är det motsatta. Orsakerna till att egendomen stiger eller sjunker i

³⁴ Werin, Ekonomi och rättssystem 1993 s. 345.

³⁵ Melz, 1986 s. 9.

³⁶ A.a. och där angivna referenser.

³⁷ 3 § 1 mom. SIL.

värde kan vara många. En aktie stiger i värde om aktiebolaget som utgivit den går bra. En villa kan öka i värde på grund av att efterfrågan på villor ökar eller att bolåneräntorna sjunker e.t.c. Till skillnad mot räntor är alltså kapitalvinster ej förutsägbara och beroende av ett avtalsförhållande mellan två parter, utan deras uppkomst styrs i princip av yttre händelser.

4.3 Icke yrkesmässig...

Rekvisitet ”icke yrkesmässig” kan som nämnts ovan sägas utgöra gränsen mellan inkomster i inkomstslaget kapital och inkomstslaget näringsverksamhet. Är det en yrkesmässig avyttring skall alltså inkomsten beskattas i det senare inkomstslaget. Vad som är yrkesmässigt är dock inte helt självklart. Det hela beror på omfattningen och varaktigheten av verksamheten.³⁸ Enligt de krav som utvecklats i praxis så krävs större varaktighet om verksamhetens omfattning är liten och tvärt om.³⁹ Ett annat krav är att verksamheten skall vända sig till allmänheten på något sätt. I vart fall om verksamheten bedrivs av fysisk person eller handelsbolag. Det slogs fast i RÅ81 1:4 där Regeringsrätten ansåg att varaktig och omfattande aktieförsäljning inte var yrkesmässig, då försäljningen bedrivits för egen räkning. Rättsfallet gällde verksamhet bedriven i handelsbolag med fysiska personer som bolagsmän. När det gäller verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform krävs det däremot inte att denna vänder sig till allmänheten för att vara yrkesmässig, enligt RÅ 1988 ref 45.

4.4 ...avyttring

Ett annat centralt rekvisit i 3 § 1 mom. SIL är avyttringen. Eftersom det krävs att något avyttrats för att en kapitalvinst skall uppstå, så är det viktigt att reda ut vad rekvisitet innebär. Man kan också säga att kravet på avyttring sätter gränsen mellan kapitalvinster och löpande avkastning.⁴⁰ Vad som är avyttring i skatterättslig mening finns definierat i 24 § 2 mom. SIL. Där stadgas att ”Med avyttring av egendom avses försäljning, byte eller därmed jämförlig överlåtelse av egendom. Med avyttring jämställs också att tiden för utnyttjande av en option löpt ut utan att optionen utnyttjats.” Att en försäljning ses som avyttring är väl ganska självklart. Det är normalt avtalet som bestämmer när en avyttring skett. Har ett avtal villkorats på så sätt att det är beroende av en framtida händelse för att bli bindande så anses avyttring ha skett först när denna framtida händelse inträffat. Så var t.ex. fallet i RÅ 1989 ref 116 I. Där hade två bolag avtalat om ett aktiebyte. Det ena bolaget hade dock satt som villkor för bytet att bolagsstämman måste godkänna det först. Regeringsrätten ansåg att avyttring skett först i och med bolagsstämmans godkännande. Värt att nämna är också att det endast är civilrättsligt giltiga avyttringar som

³⁸ Lodin m.fl. 1999 s. 223.

³⁹ Se exempelvis RÅ 1982 Aa 132.

⁴⁰ Pahlsson, 1993 s. 65.

utlöser kapitalvinstbeskattning.⁴¹ Vid byte är frågan om det är ett byte till ny egendom, som innebär en avyttring och därmed skall utlösa beskattning, eller om det bara är en karaktärsförändring av samma egendom som inte skall göra det. I praxis har en omvandling från A till B aktier i samma bolag inte ansetts utgöra ett sådant byte som skall ses som avyttring för innehavarna.⁴² Däremot får inte bytet innebära exempelvis en rätt till högre utdelning. Skulle så vara fallet så ses bytet som en avyttring av de ursprungliga aktierna.⁴³ En med försäljning och byte jämförlig överlåtelse, som räknas som avyttring, kan t.ex. vara inlösen av aktier vid nedsättning av aktiekapitalet.⁴⁴

För finansiella instrument finns i 24 § 2 mom. SIL en uppräknning av händelser som jämställs med avyttring, och som har stor praktisk betydelse. Bland annat anses ett finansiellt instrument avyttrat om företaget som givit ut det upplöses genom konkurs eller, om det är ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening, försätts i konkurs. Denna regel infördes för att man skulle slippa att sälja exempelvis aktier i ett aktiebolag för en symbolisk summa vid en konkurs för att kunna realisera en förlust. Om ett företag träder i likvidation anses också en avyttring föreligga. En avyttring anses även föreligga om ett företag upplöses genom en fusion eller fission enligt 4 respektive 5 § lagen (1998:1603) om beskattning vid fusioner, fissioner och verksamhetsöverlåtelse, eller upplöses genom avregistrering på grund av att aktiekapitalet ej ökats till 100 000.

4.5 Beräkning av kapitalvinsten

4.5.1 Allmänt

De grundläggande bestämmelserna för beräkning av kapitalvinst finns i 24 § 1 mom. SIL. Som intäkt skall man ta upp det vederlag man erhåller vid en avyttring av egendomen. Från detta vederlag får man dra av eventuell försäljningsprovision och liknande kostnader för försäljningen. Avdrag får sedan normalt göras för anskaffningskostnaden inklusive inköpsprovision och eventuell stämpelskatt och liknande kostnader, samt för de förbättringskostnader man lagt ner på egendomen. Detta är huvudregeln.

Om man fått den egendom som man sedan avyttrar i gåva eller om man ärvt den gäller en kontinuitetsprincip. Detsamma gäller för egendom som erhållits genom bodelning eller andra förvärv som liknar dessa. Kontinuitetsprincipen innebär att egendomen anses förvärvat genom det köp, byte eller därmed jämförligt fång skett närmast innan arvet eller gåvan o.s.v.⁴⁵ Detta betyder att man som anskaffningskostnad får använda det belopp som erlagts vid det tidigare förvärvet. Givetvis utlöses ingen

⁴¹ Melz, 1986 s. 64.

⁴² RÅ84 1:1.

⁴³ RÅ 1997 ref 81.

⁴⁴ RÅ 1938 ref 11.

⁴⁵ 24 § 1 mom. 3 st. SIL.

kapital-vinstbeskattning genom de ovan uppräknade benefika fången. Vid gåva och arv beskattas mottagaren dock genom gåvoskatt respektive arvsskatt. Egendom som tillförts en part vid bodelning blir däremot normalt inte föremål för beskattning.

4.5.2 Aktier, finansiella instrument och fordringar

Utöver de allmänna regler som beskrivits ovan finns det speciella regler för beräkning av kapitalvinst för olika typer av egendom. Av dessa skall jag beskriva de viktigaste av de regler som rör aktier och andra finansiella instrument, samt de som rör fordringar, eftersom dessa underlättar förståelsen för kommande kapitel i uppsatsen.

Vid en avyttring av aktier och aktieliknande finansiella instrument av samma slag och sort skall inte anskaffningskostnaden för dessa beräknas individuellt. Istället skall man beräkna den genomsnittliga anskaffningskostnaden för dessa. Detta går till så att man helt enkelt slår ihop anskaffningskostnaderna för exempelvis alla aktier av det slag som man avyttrar, och sedan delar beloppet med det sammanlagda antalet aktier av det slaget som man innehar. Ett exempel kan hjälpa till att illustrera tillvägagångssättet. Låt säga att en person innehar 100 st aktier av samma slag och sort. 50 st av dessa har köpts för 80 kronor styck, och resterande 50 för 100 kronor styck. Personen ifråga avser nu att sälja 20 st aktier. anskaffningskostnaden för dessa beräknas då enligt följande: $((50 \times 80) + (50 \times 100))/100 = 90$ kronor styck. För de 20 aktierna blir anskaffningsvärdet alltså 1800 kronor. Detta är den så kallade genomsnittsmetoden.⁴⁶Denna metod gäller även för fordringar enligt 29 § 1 mom. SIL. Värt att nämna är att för aktier och övriga finansiella instrument som anges i 27 § 1 mom. SIL utom optioner och terminer, ett alternativt anskaffningsvärde får användas vid kapitalvinstberäkningen. Enligt 27 § 2 mom. 3 st. SIL får man som anskaffningsvärde använda 20 % av nettoförsäljningsvederlaget. Med nettoförsäljningsvederlaget menas försäljningsvederlaget minskat med eventuella försäljningskostnader.

Efter att ha fastställt anskaffningskostnaden på den avyttrade egendomen beräknas kapitalvinsten på vanligt sätt. En vinst beskattas med 30 %. Uppstår en förlust gäller för marknadsnoterade aktier att denna kan kvittas mot eventuella vinster på andra marknadsnoterade aktier. En förlust på onoterade aktier kan kvittas mot vinster på både onoterade och marknadsnoterade aktier. Har man inga vinster att kvitta förlusten mot, eller om förlusten ändå är större än vinsten så är 70 % av förlusten avdragsgill.⁴⁷

För marknadsnoterade fordringar, utom premieobligationer, gäller att kapitalvinst och kapitalförlust på dessa behandlas som ränteintäkt

⁴⁶27 § 2 mom. SIL.

⁴⁷27 § 5 mom. SIL.

respektive ränteutgift.⁴⁸ Detta innebär att en kapitalförlust på en sådan tillgång är fullt avdragsgill. För onoterade fordringar gäller dock att en kapitalförlust är avdragsgill till 70 %.

⁴⁸29 § 2 mom. SIL.

5 Konsekvenser

5.1 Inledning

Man kan fråga sig om det är intressant att diskutera gränsen mellan räntor och kapitalvinster respektive förluster. Får det några konsekvenser av intresse? Sedan skattereformen 1990 så har kapitalvinster i princip jämförts med räntor och alltså blivit i det närmaste fullt skattepliktiga. Skattesatsen är också densamma för dessa inkomster, det vill säga 30 %. För fysiska personer är därmed betydelsen av klassificeringen av en inkomst som ränta eller kapitalvinst inte så stor. När det gäller ränteutgifter eller kapitalförluster är dock skillnaden högst relevant fortfarande. För personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet är konsekvensen av att en inkomst eller utgift hänförs till ränta eller kapitalvinst respektive förlust fortfarande av stor betydelse.

5.2 Fysiska personer

5.2.1 Inkomster

För fysiska personer gäller som nämnts ovan i uppsatsen kontantprincipen för kapitalinkomster. Innebörden av denna princip är att en intäkt skall hänföras till det beskattningsår då den blivit tillgänglig för lyftning, samt att en kostnad skall anses belöpa på det beskattningsår då den betalats. Detta framgår av 3 § 5 mom. SIL och 41 § 2 st. KL. Av denna anledning spelar alltså klassificeringen av en inkomst som ränta eller kapitalinkomst ingen roll, eftersom varken beskattningstidpunkt eller skattesats skiljer sig åt för dessa typer av inkomster.

5.2.2 Ränteutgift eller kapitalförlust

För fysiska personer som beskattas i inkomstslaget kapital är det alltså bara på utgifts och kostnadssidan som en gränsdragning mellan ränta och kapitalförlust blir intressant. Orsaken till detta är att ränteutgifter som huvudregel är avdragsgilla i sin helhet medan kapitalförluster bara är avdragsgilla till 70 %. En förlust på en marknadsnoterad fordran är dock avdragsgill i sin helhet. Detta eftersom en sådan förlust behandlas som en ränteutgift enligt 29 § 2 mom. SIL. Undantagna från denna regel är premieobligationerna, där alltså endast 70 % av en förlust är avdragsgill.

5.3 Juridiska personer

Det är som nämnts ovan i detta kapitel särskilt för personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet det är av intresse om en inkomst eller utgift klassas som ränta eller kapitalvinst respektive förlust. Orsaken till detta är att dessa personers inkomst skall beräknas enligt bokföringsmässiga grunder, vilket framgår av 24 § KL. Innebörden av detta är i korthet att in-

komster skall anses åtnjutna det beskattningsår de enligt god redovisningssed skall intäktsföras i räkenskaperna. Detta även om ingen betalning influtit under det året. Motsvarande gäller för utgifter. Räntor skall alltså normalt redovisas som inkomst respektive utgift det beskattningsår de belöper på. För kapitalvinster gäller att avyttringsdagen blir avgörande för till vilket beskattningsår en inkomst respektive förlust skall hänföras. Räntor skall alltså tas upp till beskattning löpande, medan kapitalvinster beskattas enligt realisationsprincipen, vilket kan innebära en väsentlig skillnad i beskattningstidpunkt.

5.4 Banker m.fl.

För en del särskilda subjekt spelar klassificeringen av en inkomst som ränta eller kapitalvinst en relativt viktig roll. Dock inte med avseende på beskattningen av dessa subjekt utan av andra skäl. Banker och andra kreditinstitut har skyldighet att dels lämna kontrolluppgift, dels innehålla preliminärskatt om en av dem gjort utbetalning avser ränta. Denna skyldighet finns inte vad gäller kapitalvinster. Det är i princip bara för utbetalningar till fysiska personer och dödsbon som denna skyldighet föreligger. Vidare behöver inget preliminärskatteavdrag göras om räntan storlek inte är känd, vilket kan vara fallet. Dock skall kontrolluppgift fortfarande lämnas. Av naturliga skäl kan då ej kontrolluppgift lämnas på bara ränteutbetalningen, utan den får lämnas på det sammanlagda beloppet vari räntan ingår. Reglerna som behandlar detta finns i skattebetalningslagen (1997:483) och lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter.

5.5 Slutsats

För fysiska personer spelar det inte så stor roll hur en intäkt klassificeras. På utgiftssidan är det däremot förmånligast att se en minuspost som ränta eftersom en ränteutgift är avdragsgill i sin helhet oavsett vad den härrör ifrån. Kapitalförluster är för det första endast avdragsgilla till 70 %, och för det andra så är förluster på egendom som använts för personligt bruk ej avdragsgilla över huvudtaget.

För personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet är det på inkomstsidan normalt förmånligast att se en intäkt som kapitalvinst, eftersom denna beskattas först i och med att den realiserats medan en ränteintäkt beskattas löpande. På utgiftssidan är det dock också för dessa personer att föredra att en utgift ses som en ränteutgift av samma anledning som för fysiska personer.

För banker och andra kreditinstitut är det som vi sett ovan att föredra att en utbetalning anses vara en kapitalvinst eftersom man då slipper lämna kontrolluppgift och innehålla preliminärskatt på beloppet.

6 Gränsfall

6.1 Inledning

För att en ränta skall uppkomma överhuvud taget krävs det någon form av avtalsförhållande i grunden. Det är därför endast vid olika former av låneavtal som gränsdragningsproblem mellan ränta och kapitalvinst uppkommer. Av den anledningen skall jag i detta kapitel ge några exempel på finansiella instrument där klassificeringen av värdestegringen inte är helt självklar. Inledningsvis kommer jag att beskriva instrumentet, för att sedan gå över till att diskutera gränsdragningsproblematiken, samt hur olika skattesubjekts innehav av dessa instrument skall behandlas. Eftersom huvudsyftet med denna uppsats är att diskutera gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst kommer jag att beskriva både hur de olika instrumenten behandlas i nuläget och hur de skulle kunna behandlas, för att belysa just gränsdragningsproblematiken.

6.2 Aktieindexobligationen

6.2.1 Allmänt

Aktieindexobligationer har förekommit på den svenska kreditmarknaden sedan årsskiftet 1991/92.⁴⁹ De är alltså en relativt ny typ av finansiellt instrument. Obligationen är i grunden ett löpande skuldebrev. Den emitteras i svenska kronor och emissionskursen är lika med obligationens nominella belopp och den har oftast en löptid på tre år.⁵⁰ Aktieindexobligationen löper utan formell ränta. Istället är den kopplad till någon form av känt aktieindex exempelvis Standard & Poor's 500 Composite Stock Price Index.⁵¹ Det är detta index som styr värdeutvecklingen på obligationen. Har index stigit vid löptidens slut så får investeraren förutom det nominella beloppet ett belopp beräknat med hjälp av index uppgången och en på förhand bestämd formel. Investeraren är alltid garanterad att få tillbaka det nominella beloppet, detta även om det aktuella aktieindexet sjunkit vid utgången av lånets löptid. Detta är den vanligaste typen av aktieindexobligation. Andra varianter som dykt upp på marknaden finns också. En typ, den så kallade Max-obligationen,⁵² tar bara hänsyn till uppgångar i index. Det innebär att det inte är index vid löptidens slut som är avgörande, utan den högsta indexnoteringen någon gång under löptiden. En annan variant är att investeraren är med i både uppgång och nedgång av index, på så sätt att vinst uppkommer oavsett om index stiger eller sjunker.⁵³ Vinst uteblir endast om index förblir oförändrat.

⁴⁹ Rutberg, SvSKT 1993 s. 81.

⁵⁰ Rutberg m.fl. Beskattning av värdepapper 1997 s. 207.

⁵¹ För en beskrivning av detta index se a.a.s. 207 fotnot 315.

⁵² A.a.s. 208.

⁵³ A.a.

6.2.2 Fordran eller aktie?

För att komma fram till hur man skall behandla värdestegringen på en aktieindexobligation måste man först ta ställning till är vad det är för en typ av instrument. Skall den betraktas som en fordran och beskattas enligt 29 § SIL, eller är den ett sådant aktieliknande instrument som exemplifieras i 27 § 1 mom. SIL och skall behandlas enligt kapitalvinstreglerna? Skatterättsnämnden har i ett förhandsavgörande, som sedan fastställdes av Regeringsrätten tagit ställning i frågan.⁵⁴Nämnden ansåg att aktieindexobligationen var ett sådant instrument som avses i 27 § 1 mom. SIL med motiveringen ”Aktieindexobligation tillhör inte de i 27 § 1 mom. SIL särskilt angivna finansiella instrumenten. Till konstruktion och verkningsätt företer emellertid obligationen likheter med flera av de instrument som nämns i momentet. Obligationen bör därför behandlas på samma sätt som dessa instrument.” Likheten ligger bland annat i att aktieindexobligationens eventuella värdestegring är avhängig utvecklingen av ett till aktiemarknaden anknutet index.

6.2.3 Skattemässig behandling av värdestegringen

6.2.3.1 Allmänt

När det gäller värdestegringen på aktieindexobligationen kan ett par olika situationer uppkomma. För det första det givna fallet att obligationen förblir i samma ägares hand från det att den emitteras till tidpunkten för inlösen. För det andra att den säljs under löptiden till ett pris under det nominella beloppet.

I den första situationen är hela värdeuppgången beroende på utvecklingen av ett aktierelaterat index. Den är alltså mycket svår att förutsäga. Av den anledningen ansåg Skatterättsnämnden i RÅ 1994 ref 26 att värdestegringen ej var så förutsägbar att den kunde anses utgöra ränta. Regeringsrätten fastställde nämndens förhandsbesked. Vinsten som uppkommer vid inlösen skall alltså behandlas som kapitalvinst. Det blir samma resultat för säljaren vid en avyttring av aktieindexobligationen under löptiden.⁵⁵Att värdestegringen ej är möjlig att förutse för den typ av aktieindexobligation vars värde vid inlösen beror på skillnaden mellan startindex och slutindex kan man hålla med om. När det gäller den ovan beskrivna Max-obligationen är dock läget något annorlunda. Värdet på den vid inlösen beräknas med den högsta indexnoteringen under löptiden som grund. Därför skulle man enligt min mening kunna se på värdeutvecklingen för varje år för sig, och på så sätt kunna beskatta den årliga värdestegringen som ränta. Den är visserligen inte helt lätt att förutse, men det är inte alltid räntan på ett vanligt bankkonto heller. Det är först vid beskattningsårets slut som man vet exakt vad räntan blir. Ett

⁵⁴ RÅ 1994 ref 26 I och II.

⁵⁵ Rutberg m.fl. 1997 s. 210.

alternativ är annars att se värdestegringen på Max-obligationen som utdelning. Har index till vilket obligationen är knuten stigit ett år så kan värdestegringen på grund av detta beskattas som utdelning året därpå. Skatterättsnämnden har även prövat denna typ av obligation i ett förhandsbesked, dock utan att anse att den skall behandlas annorlunda än den ”vanliga” aktieindexobligationen.⁵⁶

I den andra situationen är läget annorlunda. Om den ursprunglige köparen av aktieindexobligationen säljer denna till tredje man för ett pris som understiger det nominella beloppet, är en viss del av den kommande värdestegringen plötsligt förutsebar. Detta eftersom man i vart fall är garanterad det nominella beloppet vid inlösen. Enligt tidigare praxis har sådan förutsebar värdeökning behandlats som ränta.⁵⁷ Man skulle alltså kunna göra en uppdelning av aktieindexobligationen på en räntedel och en kapitalvinstdel i dessa fall. Skatterättsnämnden i ovan nämnda avgörande ansåg dock att det inte lät sig göras. Den ansåg dock inte att tanken var fel i och för sig. Orsaken till att det inte gick var snarast praktiska problem. Eftersom aktieindexobligationen anses vara ett aktieliknande instrument, så skall anskaffningskostnaden för denna inte beräknas för sig utan enligt genomsnittsmetoden i 27 § 2 mom. SIL. Av den anledningen blir det svårt att beräkna den skattepliktiga räntan för varje enskilt instrument vid eventuella avyttringar och inköp till olika priser under obligationens löptid. Ytterligare ett hinder är det faktum att ett köp av en aktieindexobligation under löptiden till ett pris över det nominella, inte ger överkursen karaktären av räntekostnad. Detta skulle innebära en inkonsekvens om man samtidigt innehade obligationer förvärvade till underkurs. Det går alltså knappast att förena ränte- och kapitalvinstreglerna på detta sätt. Vid innehav av endast en aktieindexobligation uppkommer visserligen inte dessa problem, men Skatterättsnämnden ansåg att man av bl.a. systematiska skäl skulle tillämpa samma regler för alla innehav. Det var en av nämndens ledamöter som var skiljaktig. Han ansåg att skillnaden mellan en betald underkurs och det nominella beloppet på en aktieindexobligation inte kunde utgöra ränta av den anledningen att den vinst som köparen gör inte kan hänföras till det ursprungliga låneavtalet. Beloppet utgör inte en ränteutgift för utfärdaren av skuldebrevet.

6.2.3.2 Fysiska personer

För fysiska personer som innehar en aktieindexobligation spelar klassificeringen av värdestegringen ingen större roll. Inkomsten beskattas ändå alltid när den faktiskt erhållits eller i vart fall blivit tillgänglig för lyftning, vilket inträffar antingen vid inlösen av obligationen eller vid en försäljning under löptiden. Vid en förlustsituation, vilket kan uppstå vid en försäljning av aktieindexobligationen till ett pris under det nominella under löptiden, är

⁵⁶ Gunne, SvSkT 5/95 s. 333.

⁵⁷ RÅ 1988 ref 2.

denna förlust att se som en vanlig kapitalförlust. Denna är som vanligt avdragsgill till 70 %. Är aktieindexobligationen marknadsnoterad får en eventuell förlust dock kvittas fullt ut mot vinster på andra marknadsnoterade aktiebeskattade instrument.

6.2.3.3 Juridiska personer

Det är främst personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet som påverkas av hur man klassificerar en värdestegring på aktieindexobligationer. Detta beror som nämnts tidigare på att räntor beskattas löpande oavsett om de faktiskt uppburits, samt att kapitalvinster beskattas då de genom avyttring uppkommer, på samma sätt som för fysiska personer. I och med förhandsbeskedet RÅ 1994 ref 26 II står det klart att vinster och förluster på aktieindexobligationer skall behandlas som kapitalvinster respektive förluster, oavsett hur de uppkommer. Det betyder alltså att tidpunkten för beskattningen bestäms av avyttringen. Detta bör gälla oavsett om obligationerna innehas som anläggningstillgång eller omsättningstillgång.

Eftersom aktieindexobligationer anses vara sådana aktieliknande finansiella instrument som avses i 27 § 1 mom. SIL, så hamnar en eventuell förlust på dessa normalt i den så kallade aktiefällan i 2 § 14 mom. SIL. Detta innebär att förlusten endast får kvittas mot vinster på liknande tillgångar.

6.2.4 Ett alternativ

Aktieindexobligationen är ett i grunden odelbart instrument som löper utan ränta. Istället för ränta är innehavaren berättigad till en värdestegring beräknad på ett till obligationen knutet aktieindex. En innehavare av en obligation är i realiteten en långgivare, och som sådan är han normalt inte intresserad av att låna ut pengar utan ersättning. Eller som Tiveús uttrycker det ”den som lånar ut pengar vill ha betalt för utlåningen, s.k. ränta. Hur ränteberäkningen enligt lånevillkoren skall gå till bör i princip inte påverka den skattemässiga behandlingen av denna avkastning. Den bör principiellt beskattas som ränta.”⁵⁸ Man skulle kunna se aktieindexobligationen som ett räntelöst skuldebrev med en vidhängd aktieindexoption.⁵⁹ En aktieindexoption är ett sådant aktieliknande finansiellt instrument som faller under 27 § 1 mom. SIL.⁶⁰ Enligt Tiveús skulle man i teorin kunna diskontera värdet på lånedelen vid emissionen av aktieindexobligationen. Skillnaden mellan obligationens nominella belopp och det diskonterade värdet skulle då kunna ses som anskaffningsvärdet på ”aktieindexoptionen” och som ränta på obligationen under löptiden.⁶¹ Alltså skulle den restvärdeberäknade avkastningen på lånedelen beskattas som ränta och värdeförändringen på optionen

⁵⁸ Tiveús, SN 1996 s. 95.

⁵⁹ Rutberg m.fl. 1997 s. 208f.

⁶⁰ Prop. 1989/90:110 s. 433f.

⁶¹ Tiveús, SN 1996 s. 96.

behandlas enligt kapitalvinstreglerna. Att dela upp aktieindexobligationen på detta sätt blir dock lite märkligt eftersom den som nämndes ovan är ett odelbart instrument.

6.3 Nollkupongobligationen

6.3.1 Allmänt

Nollkupongobligationen är i grunden ett löpande skuldebrev, vilket för övrigt är fallet med de flesta typer av obligationer. Den löper till skillnad från de traditionella obligationerna utan formell ränta, därav namnet. Eftersom den löper utan ränta så emitteras den till underkurs. Priset man får betala styrs av det allmänna ränteläget, obligationens löptid och även risken för att utgivaren skall komma på obestånd och inte kunna återbetala lånet.⁶²Vid en försäljning av obligationen under dess löptid styrs priset av i princip samma faktorer. När obligationen sedan slutligen löses in så återbetalas det nominella beloppet till borgenären. Att det är en fordran man har att göra med råder det ingen tvekan om. Det intressanta är hur man skall klassificera den eventuella vinst som en investerare gör på nollkupongobligationen. Är det en kapitalvinst eller är det ränta? Om obligationen säljs under sin löptid till ett pris som överstiger emissionskursen, hur skall man då behandla prisskillnaden?

6.3.2 Skattemässig behandling

6.3.2.1 Allmänt

I praxis har man sedan länge behandlat skillnaden mellan emissionsbeloppet och inlösenbeloppet på underskuldebrev som ränta. I RÅ 1972 ref 51 t.ex. som rörde finansväxlar vilka såldes till underkurs på grund av att de löpte utan ränta, konstaterade Riksskatteverkets nämnd för rättsärenden utan någon direkt motivering att det belopp innehavaren av växeln erhåller vid inlösen utöver inköpspriset skall betraktas som ränta. Regeringsrätten fastställde nämndens beslut. I ett senare avgörande, RÅ 1988 ref 2, blev utfallet detsamma. Denna gång gällde det en reversfordran som köpts från den ursprunglige borgenären till ett pris som understeg fordringens nominella belopp. Gälldenären hade betalt all ränta i förskott till långivaren, vilket innebar att förvärvaren av reversen endast erhöll skillnaden mellan av honom erlagt belopp och lånebeloppet. Det finns fler liknande exempel.⁶³Den slutsats man kan dra av dessa rättsfall är att om värdestegringen på fordringen är förutsebar, så skall den behandlas som ränta.⁶⁴Detta är egentligen inget anmärkningsvärt, eftersom den som lånar ut pengar normalt inte gör det med en benefik avsikt. Det vanliga är att

⁶² Grankvist, SvSkT 6-7/97 s. 667.

⁶³ Jfr RÅ 1943 ref 19 och RÅ 1982 Aa 152.

⁶⁴ Grankvist, SvSkT 6-7/97 s. 668.

borgenären betingar sig någon form av ersättning för ett lån, och denna ersättning kan oftast klassificeras som ränta.

Resultaten av ovanstående Regeringsrättsavgöranden verkar i och för sig vara rimlig. I vart fall om en nollkupongobligation stannar i samma persons ägo under hela löptiden. Det framgår dock av avgörandena att vinsten som kan uppkomma vid en försäljning till tredje man under löptiden även den skall behandlas som ränta. Det är inte lika självklart att så skall vara fallet. I RÅ 1988 ref 2 var också en av de skiljaktiga i Riksskatteverkets nämnd för rättsärenden av den mening att vid en försäljning under löptiden så måste värdestegringen på en fordran som löper utan ränta delas upp på en kapitaldel och en räntedel. För egen del känns detta också principiellt mest riktigt. Resonemanget kan sammanfattas på följande sätt. En obligation som löper utan ränta måste för att kunna finna köpare emitteras med en kapitalrabatt. Denna rabatt kan ses som ränta på obligationen under dess löptid. Skulle obligationen säljas under löptiden beror priset på bl.a. marknadsräntan vid försäljningen och gäldenärens betalningsförmåga. På grund av detta kan ett högre eller lägre belopp än emissionsbeloppet inklusive den upplupna räntan betalas för fordringen. Detta över- eller underpris har inte karaktären av ränta. Det belopp som på detta sätt är att hänföra till obligationens kapitaldel borde istället betraktas som kapitalvinst eller kapitalförlust. På motsvarande sätt bör ersättningen för den upplupna räntan ses som räntekompensation. Man skulle kunna likna nollkupongobligationen med en räntebärande obligation. Skillnaden kan sägas vara att nollkupongobligationen endast har en räntekupong.⁶⁵

Utvecklingen i praxis har inte stannat vid de ovan exemplifierade avgörandena. Däremot skiljer sig den skatterättsliga behandlingen av nollkupongarna åt beroende på vad det är för skattesubjekt som innehar dem. Därför delar jag redan nu upp den fortsatta framställningen och behandlar personer som beskattas i inkomstlaget kapital och personer som beskattas i inkomstlaget näringsverksamhet för sig, i var sitt avsnitt.

6.3.2.2 Fysiska personer

Vad gäller fysiska personer som innehar nollkupongobligationer har läget klarnat något i och med Regeringsrättens avgörande RÅ 1997 ref 44.⁶⁶För det första tog man ställning till hur en inlösesituation skall behandlas. Om en fysisk person innehar en nollkupongobligation under hela dess löptid skall värdestegringen behandlas som ränta, eftersom den är förutsebar och går att beräkna med låneavtalet som grund. Likaså skall värdestegringen på en obligation som köpts under dess löptid och därefter innehas till tiden för inlösen behandlas som ränta. Detta trots att värdestegringen ej kan hänföras till låneavtalet. Motiveringen var att det av bl.a. praktiska

⁶⁵ Enligt en skiljaktig ledamot i Skatterättsnämnden i RÅ 1994 ref 19.

⁶⁶ Avgörandet kommer att behandlas i nästa kapitel.

skäl skulle vara svårt att göra på något annat sätt. Det skulle nämligen förutsätta att köparen kände till emissionskursen på obligationen, vilket i många fall inte är möjligt. Vid en försäljning av obligationen under löptiden slutligen, kom Regeringsrätten fram till att den vinst som då uppstod ej kunde innefatta ränta. Detta eftersom priset som betalas ej styrs av låneavtalet utan av andra faktorer. Den del av ersättningen som är att hänföra till värdestegringen på obligationen som beror på att tidpunkten för inlösen kommit närmare har istället karaktären av räntekompensation. Visserligen skall räntekompensation jämföras med ränta enligt särskilda regler, men eftersom man infört dessa regler anser lagstiftaren att räntekompensation ej är ränta i egentlig mening. Därför skall den uppkomna vinsten behandlas som kapitalvinst. Frågan är om reglerna om räntekompensation verkligen är kvalificeringsregler eller periodiseringsregler? Enligt propositionen som föregick införandet av de räntekompensationsregler som gäller idag verkar de snarast vara av det senare slaget.⁶⁷ Reglerna utgör endast ett avsteg från kontantprincipen och har införts för att förhindra skatteplanering. Regeringsrättens motivering är alltså enligt min mening något märklig, men lösningen blir i och för sig lätt att tillämpa. Man tycks dock ha ändrat sig något om man jämför med ett tidigare avgörande. I RÅ 1995 ref 71 III gjordes en uppdelning av kapitalvinst och ränta. Avgörandet gällde visserligen reala nollkupongobligationer, men är ändå relevant för vanliga nollkupongare eftersom dessa i grunden är samma slags instrument.⁶⁸ En mer ingående jämförelse av dessa rättsfall kommer att göras i nästa kapitel.

6.3.2.3 Juridiska personer

När det gäller personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet kan beskattningskonsekvenserna bli olika beroende på vad nollkupongobligationen utgör för egendomsslag hos dessa. Obligationerna kan antingen vara omsättningstillgångar eller anläggningstillgångar. I RÅ 1994 ref 19 behandlade Skatterättsnämnden frågan om hur värdeförändringen på nollkupongsobligationer som ett försäkringsbolag innehade som omsättningstillgång skulle behandlas. Nämnden kom fram till att skillnaden mellan emissionspriset och obligationens nominella belopp som erhålls vid inlösen skall behandlas som ränta, och periodiseras över nollkupongsobligationens löptid. Förhandsbeskedet fastställdes av Regeringsrätten. Detta innebär att juridiska personer beskattas för en årlig ränteintäkt. Förfarandet överensstämmer med god redovisningssed, enligt ett inhämtat yttrande av Bokföringsnämnden. Eftersom redovisningen är grunden för beskattningen när inte det finns särskild reglering i skattelagstiftningen, så förefaller resultatet rimligt. Det kan tilläggas att

⁶⁷ Prop. 1993/94:50 s. 278. Reglerna infördes ursprungligen 1987 och ändrades i och med skattereformen 1991, men har alltså nu återinförts.

⁶⁸ Avgörandet kommer att beskrivas nedan.

Bokföringsnämnden ansåg att det fanns två alternativ att redovisa värdestegringen på obligationerna. Det ena alternativet innebär att man successivt ökar nollkupongobligationens anskaffningsvärde med den upplupna räntan. Ett problem med detta är att det i princip strider mot uppskrivningsförbudet i 15 § BFL. Bokföringsnämnden ansåg dock att eftersom det rörde sig om en fullt intjänad intäkt så var det ändå i överensstämmelse med god redovisningssed att redovisa på det viset. Det andra alternativet innebär att man redovisar den årliga räntan under rubriken Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter. Nackdelarna med denna metod är enligt nämnden "...bl.a. att räntefordran redovisas som kortfristig även om obligationsinnehavet redovisas som anläggningstillgång och att en jämförelse med marknadsvärdet försvåras. Dessutom blir det svårare att i analys hänseende ställa bokförd ränteintäkt i förhållande till innehavets bokförda värde." Inte desto mindre ansågs även denna redovisningsmetod vara förenlig med god redovisningssed.

Nollkupongobligationer som innehas som anläggningstillgångar bör behandlas på samma sätt.⁶⁹ Det finns i och för sig inget avgörande från Regeringsrätten som rör vanliga nollkupongare, men väl ett som rör reala nollkupongobligationer.⁷⁰ Detta kommer som nämnts att analyseras närmare i nästa kapitel. Även citatet ovan av Bokföringsnämndens yttrande i RÅ 1994 ref 26 ger stöd för detta.

6.4 Reala nollkupongobligationer

6.4.1 Allmänt

Reala nollkupongobligationer är i likhet med vanliga nollkupongare i grunden löpande skuldebrev. De löper också utan formell ränta. Skillnaden ligger i att återbetalningsbeloppet för de reala nollkupongobligationerna är känt i reala termer, istället för nominella som är fallet med de vanliga nollkupongobligationerna. Det är inte obligationens nominella belopp som återbetalas utan det är ett för inflationen justerat värde.⁷¹ Detta värde beräknas med hjälp av skillnaden på konsumentprisindex från emissionen till tidpunkten för inlösen. Försäljningspriset på obligationen bestäms i princip enligt följande formel:⁷²

$$P = I \times B \times (1 + yr)^t$$

t = återstående löptid i år

I = indexfaktor

B = lånebelopp

yr = krävd realränta

⁶⁹ Rutberg m.fl. 1997 s. 203.

⁷⁰ RÅ 1995 ref 71 I-III.

⁷¹ Rutberg m.fl. 1997 s. 201.

⁷² Formeln är hämtad ur a.a.

Indexfaktorn är ett mått på den upplupna inflationen. Den får man fram genom att beräkna skillnaden i exempelvis konsumentprisindex från emissionen fram till likviddagen.⁷³ Jag återkommer nedan med ett exempel på hur man räknar ut priset på en real nollkupongsobligation.

Vad som menas med krävd realränta bör också förklaras närmare. Det hänger ihop med hur försäljningen av obligationerna går till. Den sker genom ett anbudsförfarande, där investerare av olika slag anger den realränta och de lånebelopp som begärs. Försäljningen sker sedan dels vid särskilda auktionstillfällen, dels genom så kallad on-tap försäljning. Efter det att avtalskontrahenterna kommit överens, utfärdas obligationerna till ett pris baserat på löptid och realränta.⁷⁴ Den begärda realräntans storlek styrs av marknadsräntan vid förvärvstillfället, löptiden samt förväntad framtida utveckling av räntenivån.⁷⁵ Det finns naturligtvis även en andrahandsmarknad för de reala nollkupongsobligationerna. Priset bestäms då på samma sätt som vid den ursprungliga försäljningen. Här är det på sin plats att ge ett exempel på hur man räknar ut priset. Antag att en person i augusti 1999 vill förvärva en obligation som emitterades i augusti 1994. Obligationen har ett nominellt belopp om 100 000, och löptiden är på tio år. På grund av det allmänna ränteläget och den förväntade utvecklingen på räntemarknaden kräver personen en realränta på låt säga 3 %. Konsumentprisindex uppgick i augusti 1994 till 248,5 och den månad förvärvet äger rum till 257,6. Priset på obligationen beräknas enligt den ovan angivna formeln:

$$P = 257,6 / 248,5 \times 100\,000 \times (1,03)^{-5}$$

Priset som personen får betala för en obligation med det nominella beloppet 100 000 blir c:a 89400. För den aktuella personen blir detta belopp anskaffningsvärdet för obligationen. Beloppet delas alltså inte upp på en anskaffningskostnadsdel och en del som ersättning för den upplupna räntan.⁷⁶ Det skulle också vara svårt att i praktiken göra en sådan uppdelning eftersom köparen normalt inte vet vad säljaren betalat för obligationen. Dessutom ges inte alla obligationer ut samtidigt, vilket gör det ännu svårare beräkna en upplupen ränta.

Obligationer som tillhör samma lån kan ge olika avkastning beroende på när de köps. Detta eftersom förväntningarna på bland annat marknadsräntan växlar med tiden. För en köpare är det därför naturligt att se anskaffningskostnaden på obligationen som ett mått på den realränta han får, och inte som till en del ersättning för upplupen

⁷³ De första obligationerna som gavs ut i Sverige var knutna till konsumentprisindex, men det kan finnas andra sätt att beräkna inflationens påverkan.

⁷⁴ Rutberg, SvSKT 2/96 s. 152.

⁷⁵ A.a.

⁷⁶ A.a.

ränta.⁷⁷ Detta gäller också vanliga nollkupongobligationer. En effekt av detta synsätt är att den ränteinkomst den borgenär som innehar obligationen vid tidpunkten för inlösen får, inte alltid motsvaras av en lika stor ränteutgift hos gäldenären.

6.4.2 Skattemässig behandling

6.4.2.1 Allmänt

I princip är de reala nollkupongobligationerna samma typ av instrument som de vanliga nollkupongobligationerna och andra underkursskuldebrev. Skillnaden ligger i att återbetalningsbeloppet är känt i reala termer istället för nominella. För den allmänna skattemässiga behandlingen av värdestegringen hänvisar jag därför till motsvarande avsnitt som behandlar ”vanliga” nollkupongobligationer. Jag tänker dock här göra vissa kompletteringar.

Enligt min mening finns det en viss likhet mellan de reala nollkupongobligationerna och aktieindexobligationerna. Nollkupongobligationerna är visserligen obestriddligen att hänföra till fordringar medan aktieindexobligationen har ansetts vara ett aktieliknande finansiellt instrument.⁷⁸ Likheten ligger istället i hur värdeförändringen på instrumenten beräknas. Båda är knutna till ett index som man inte på förhand vet utvecklingen på. Visserligen har den indexuppräknings som nollkupongobligationen undergår bara karaktären av inflationskompensation, medan det till aktieindexobligationen anknutna indexet ligger till grund för hela vinstberäkningen. Detta ändrar dock inte graden av förutsebarhet. Enligt min mening bör alltså det belopp som är att hänföra till indexuppräknings i princip ej klassas som ränta. Regeringsrätten tog ställning i en liknande fråga redan i RÅ 1943 ref 19. Man kom där fram till att ersättning till en borgenär för penningvärdesförändring var att jämställa med ränta. Lånet löpte dock i övrigt utan ränta, vilket kanske kan ha haft en viss inverkan. Att inflationskompensationen är någon form av inkomst håller jag fullständigt med om. Eftersom en grundläggande princip i svensk skatterätt är att alla inkomster skall beskattas likartat, och man tagit hänsyn till kapital-inkomsters inflationskänslighet genom en lägre skattesats, så måste en avtalad inflationskompensation utgöra en inkomst hos borgenären. Frågan är bara om det är en ränta eller en kapitalvinst. Det finns argument för båda inkomsttyperna. En borgenär lånar normalt inte ut pengar utan att betinga sig ersättning för detta. Denna ersättning brukar kallas ränta. Enligt ett ekonomiskt synsätt utgör all lämnad ersättning för en kredit ränta. Därför bör det inte spela någon roll hur den beräknas.⁷⁹ Att det kommer att utgå en ersättning går också att utläsa av låneavtalet, så

⁷⁷ A.a.

⁷⁸ RÅ 1994 ref 26.

⁷⁹ Tiveús, SN 1996 s. 93.

den är på så sätt förutsägbar. Problemet är dock att det inte går att förutsäga storleken på ersättningen. Utvecklingen av ett index kan sägas vara så chansartad att den värdestegring eller till och med värdeminskning som erhålls, typiskt sett är att hänföra till kapitalvinst eller kapitalförlust.⁸⁰

6.4.2.2 Fysiska personer

I RÅ 1995 ref 71 III tog Regeringsrätten ställning till hur värdestegringen på reala nollkupongobligationer skall behandlas skattemässigt i olika situationer. Värdestegringen, alltså det belopp som erhålls utöver förvärvspriset, på en obligation som innehas från emissionen till tidpunkten för inlösen behandlas som ränta, på samma sätt som enligt tidigare praxis.⁸¹ Vid en avyttring under löptiden skall realräntan och indextillägget fram till avyttringen beskattas som ränta. Det räntebeskattade beloppet läggs sedan till anskaffningskostnaden vid kapitalvinstberäkningen. Skulle räntan bli negativ, vilket kan vara fallet vid stark deflation, skall istället anskaffningskostnaden minskas med detta negativa belopp. Detta får till följd att kapitalvinsten blir högre. Vid ett förvärv av en real nollkupongobligation under löptiden skall en beräkning göras av hur mycket realränta och indextillägg som belöper på obligationen. Vid en avyttring därefter skall en ny beräkning göras. Skillnadsbeloppet skall behandlas som ränta.

Av rättsfallet framgår dels att värdestegringen på en real nollkupongobligation skall behandlas som ränta, dels att en uppdelning skall göras mellan ränteberäkningen och kapitalvinstberäkningen vid en avyttring under löptiden. Detta anser jag vara rimligt, om än komplicerat. Frågan är hur avgörandet står sig idag. I RÅ 1997 ref 44 ansåg Regeringsrätten att räntebeskattnings av nollkupongare ej kunde bli aktuell vid en försäljning under löptiden. Detta borde gälla även de reala nollkupongobligationerna eftersom dessa principiellt sett är samma typ av instrument. Rättsfallen kommer att behandlas utförligare i nästa kapitel för att ytterligare diskutera gränsdragningsproblematiken.

6.4.2.3 Juridiska personer

Vad gäller personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet har Regeringsrätten genom RÅ 1995 ref 71 I-II tagit ställning till hur reala nollkupongobligationer skall behandlas hos dessa. Avgörandena är i linje med RÅ 1994 ref 26 och behandlar både det fallet att obligationerna utgör omsättningstillgångar och anläggningstillgångar (I respektive II). Av dessa avgöranden framgår att värdestegringen på reala nollkupongobligationer som innehas från emissionen till tidpunkten för inlösen skall behandlas som ränta. I enlighet med god redovisningssed skall denna periodiseras och redovisas som intäkt årligen under löptiden, på samma sätt som för de

⁸⁰ Virin, SvSkT 1/96 s. 85f.

⁸¹ RÅ 1943 ref 19, RÅ 1988 ref 2 samt RÅ 1994 ref 19.

vanliga nollkupongobligationerna.⁸²På grund av de reala nollkupongobligationernas konstruktion kan räntan i undantagsfall bli negativ. Detta inträffar endast vid stark deflation, vilket inte hör till vanligheterna. Om det ändå skulle vara fallet är det negativa beloppet avdragsgillt som räntekostnad. Detta gäller alltså såväl obligationer som utgör omsättningstillgångar liksom obligationer som utgör anläggningstillgångar.

Av formella skäl var Regeringsrätten förhindrad att pröva frågan om hur en vinst respektive förlust på en real nollkupongobligation skall behandlas vid en avyttring under löptiden. Av RÅ 1995 ref 71 III kan man däremot dra slutsatsen att en uppdelning skall ske av värdestegringen på en räntedel och en kapitaldel.⁸³ Avgörandet gällde visserligen behandlingen av en privatpersons innehav av reala nollkupongobligationer, men det finns ingen anledning att anta att detta skulle spela någon roll. Således skall man beräkna realräntan och det upplupna indextillägget på obligationen och räntebeskatta den delen. Detta belopp skall sedan läggas till anskaffningskostnaden vid beräkandet av kapitalvinsten. Blir räntan negativ skall det negativa beloppet istället dras av från anskaffningskostnaden. Kapitalvinsten blir då istället motsvarande belopp högre. Eftersom realräntan och indextillägget för dessa personer skall beskattas löpande blir det bara den upplupna räntan fram till avyttringsdagen det år obligationen säljs som behöver räknas ut. Tidigare års ränta skall enligt god redovisningssed läggas till anskaffningskostnaden löpande år från år.

Frågan är vad RÅ 1997 ref 44 får för konsekvenser för dessa personer. I det avgörandet, som bland annat behandlade hur en avyttring av en vanlig nollkupongobligation under löptiden skulle hanteras, kom Regeringsrätten fram till att någon räntebeskattning ej kunde bli aktuell. I princip är vanliga nollkupongobligationer och reala dito samma typ av instrument. Avgörande gällde en fysisk persons innehav, men är ändå av intresse för juridiska personer. En utförlig genomgång av rättsfallen och dess konsekvenser följer som nämnts ovan i nästa kapitel.

⁸² Se ovan avsnitt 6.3.2.3.

⁸³ Tiveús, SN 1996 s. 95.

7 Regeringsrättens avgöranden 1995 och 1997

7.1 Inledning

I detta kapitel skall jag närmare granska de senaste av Regeringsrättens avgöranden vad gäller nollkupongobligationer. Dels för att ytterligare diskutera gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst, och dels för att närmare beskriva de konsekvenser som blir följden av att man klassificerar en värdestegring på det ena eller andra sättet.

Rättsfallen behandlas till att börja med var för sig, varvid en genomgång av hur en värdestegring eller värdeminskning på obligationerna enligt de olika instanserna skall eller bör behandlas i olika situationer. Orsaken till att de olika instansernas ställningstagande gås igenom är att de i vissa fall kom till motsatt resultat, vilket hjälper till att belysa frågans komplexitet. Därefter kommer resultaten av dessa att jämföras, för att se vilka slutsatser som kan dras. Inledningsvis görs en kort beskrivning av de allmänna förutsättningarna i respektive rättsfall för att man skall få en inblick i händelseförloppet.

7.2 RÅ 1995 ref 71 I

7.2.1 Inledning

Avgörandet gällde ett förhandsbesked. Sökanden, som var en bank, hade för avsikt att investera i realränteobligationer. Dessa ges ut av riksgäldskontoret och har en löptid på 20 år. Obligationerna är så kallade nollkupongobligationer, det vill säga att de löper utan kupongränta. Istället emitteras de till underkurs. Det handlar alltså om vad som vanligtvis brukar kallas en real nollkupongobligation.⁸⁴Förutsättningen var vidare att obligationerna skulle utgöra omsättningstillgångar hos banken. De frågor man ville ha svar på var:

1. Var banken skyldig – och i så fall i vilken mån – att vid beskattningen ta hänsyn till under löptiden orealiserad värdeökning på en real nollkupongobligation?
2. Om svaret på fråga 1 var ja, hur skulle detta ske?
3. Om svaret på fråga 1 var ja, skulle en värdenedgång per balansdagen under obligationens anskaffningsvärde plus periodiserad underkurs medföra avdragsrätt?
4. Om svaret på fråga 1 var ja, skulle en värdeuppgång per balansdagen som eventuellt översteg anskaffningsvärdet plus periodiserad underkurs beskattas?
5. Hur skulle en beskattning ske vid en avyttring under löptiden?

⁸⁴ För en närmare beskrivning av instrumentet se avsnitt 6.4.

7.2.2 Ärendets gång

7.2.2.1 Skatterättsnämnden

Skatterättsnämnden hänvisade till ett uttalande av Redovisningsrådet i juni 1994 angående redovisningen av reala nollkupongobligationer. Uttalandet gällde till och med de obligationer vilka det var fråga om i förhandsbeskedet. Detta uttalande hänvisar först till Redovisningsrådets och Bokföringsnämndens syn på redovisningen av vanliga nollkupongobligationer samt FAR:s syn på redovisningen av realräntelån.⁸⁵ Av dessa framgår att skillnaden mellan anskaffningsvärdet och inlösenbeloppet skall periodiseras som ränta proportionellt över obligationens löptid. Av FAR:s uttalande framgår att en utgiven inflationskompensation skall läggas till realräntan och att dessa sammantaget skall redovisas som räntekostnad för en gäldenär oavsett vad som kontant utbetalats under året. Redovisningsrådet konstaterar att de reala nollkupongobligationerna är en kombination av ovan beskrivna låneformer, och att man för dessa obligationer för varje period bör redovisa en ränteintäkt som består av dels den reala räntan, dels inflationskompensationen. Det sammanlagda beloppet skall läggas till anskaffningsvärdet för obligationen som då successivt ökar under löptiden.

Avgörandet gick i linje med det ovan refererade uttalandet av Redovisningsrådet. Svaren på sökandens frågor blev således: Ja, man var vid beskattningen skyldig att ta hänsyn till en orealiserad värdeuppgång på det sätt Redovisningsrådets uttalande beskriver (fråga 1 och 2). Eftersom obligationerna skall utgöra omsättningstillgångar hos banken, och därför skall värderas enligt lägsta värdets princip, är en värdenedgång avdragsgill (fråga 3). En värdenedgång aktualiseras om samma typ av obligationer handlas till högre realränta på marknaden än den som löper på de tillhörande banken. Obligationernas bokförda värde skall då skrivas ned. I och med detta hade man också besvarat fråga fyra. Eftersom en värdering enligt lägsta värdets princip innebär att man ej värderar tillgången över anskaffningsvärdet är man inte skyldig att beakta en värdestegring på obligationen i beskattningshänseende. Ett negativt räntebelopp, vilket kan uppstå vid stark deflation, bör vara avdragsgillt enligt Skatterättsnämnden. Denna situation behandlade inte Redovisningsrådet i sitt uttalande, troligen för att den är relativt osannolik, men Skatterättsnämnden tog som sagt med den i sitt avgörande. Tyvärr avvisade nämnden frågan om hur en avyttring av obligationerna under löptiden skulle behandlas, eftersom den ej ansåg det var av synnerlig vikt för sökanden att få förhandsbesked på denna fråga. Ett svar hade annars varit önskvärt för att ge klarhet åt rättsläget.

⁸⁵ RR 3, BFN U 92:3 samt FAR:s uttalande, publicerat i Balans nr 10/83.

Det var en av nämndens ledamöter som var skiljaktig. Denne ansåg att endast den reala räntan skulle behandlas som ränteintäkt. Motiveringen till detta var att inflationskompensationen inte är såpass förutsebar så att den kan anses utgöra ränta. En redan ”intjänad” ränta kunde förloras under obligationens löptid, om värdet på den svenska kronan skulle stiga, vilket skulle innebära att en beskattad ränteintäkt aldrig blir en realiserad inkomst.

7.2.2.2 Regeringsrätten

En enig Regeringsrätt gjorde samma bedömning som Skatterättsnämnden och fastställde nämndens förhandsbesked.

7.3 RÅ 1995 ref 71 II

7.3.1 Inledning

Omständigheterna i detta fall liknade de ovan. Ett företag hade tänkt investera i de av Riksgäldskontoret utgivna reala nollkupongobligationerna. Enda skillnaden var att de obligationerna som företaget hade tänkt förvärva skulle utgöra anläggningstillgångar hos detta. De frågor sökanden ville ha svar på genom ett förhandsbesked var i princip desamma som i fall I.

7.3.2 Ärendets gång

7.3.2.1 Skatterättsnämnden

Majoriteten i Skatterättsnämnden kom i detta fall fram till att det inte kunde bli aktuellt med någon räntebeskattnings av obligationerna över huvud taget. Som motivering till detta hänvisade man till RÅ 1994 ref 26 II. I det avgörandet som gällde aktieindexobligationer kom Regeringsrätten fram till att någon räntebeskattnings inte kunde bli aktuell för dessa instrument.⁸⁶ Orsaken till detta är bland annat att en räntebeskattnings inte är förenlig med den för dessa instrument tillämpade genomsnittsmetoden (27 § 2 mom. SIL). Eftersom genomsnittsmetoden är tillämplig även för de reala nollkupongobligationerna enligt 29 § 1 mom. SIL, så kunde alltså enligt Skatterättsnämnden ingen räntebeskattnings bli aktuell för dessa.

Även i detta avgörande fanns det avvikande meningar. Två av de skiljaktiga ansåg att det inte fanns någon anledning att frångå tidigare praxis vad gäller gränsdragningen mellan kapitalvinst och ränta. Regeringsrätten har redan i RÅ 1943 ref 19 ansett att en ersättning till en borgenär för penningvärdets försämring är att jämställa med en ränteutgift. Att på grund av svårigheten att tillämpa genomsnittsmetoden ändra denna praxis är inte lämpligt. Det är på sätt och vis som att gå runt problemet. Istället bör man identifiera vad man har att göra med. Alltså först konstatera om

⁸⁶ För en beskrivning av aktieindexobligationer, se avsnitt 6.2.

det är en ränta eller kapitalvinst. Därefter får man tillämpa de beräkningsmetoder som finns. Detta är också enligt min mening det lämpligaste sättet att gå tillväga. De skiljaktiga konstaterade också att genomsnittsmetoden gick att tillämpa på de reala nollkupongobligationerna utan särskilda problem. En räntebeskattnings på samma sätt som i fall I och RÅ 1994 ref 19 var således enligt dessa ledamöter det rätta alternativet. Vid en avyttring av obligationen under löptiden beräknas kapitalvinsten ut med hjälp av genomsnittsmetoden. Intäktsredovisade och löpande beskattade belopp läggs till anskaffningsvärdet, kostnadsredovisade belopp minskar anskaffningsvärdet vid denna beräkning.

Det fanns ytterligare en ledamot med skiljaktig mening. Det var för övrigt samma ledamot som i fall I. Denne anförde också samma ståndpunkt som i det fallet, varför jag hänvisar dit.

7.3.2.2 Regeringsrätten

Eftersom de reala nollkupongobligationerna enligt förutsättningen skall utgöra anläggningstillgång hos bolaget konstaterar Regeringsrätten först att en vinst som uppkommer vid en avyttring eller vid inlösen av de ifrågavarande obligationerna skall beräknas med hjälp av kapitalvinstreglerna. Vinsten hänförs dock till intäkt av näringsverksamhet, enligt 2 § 1 mom. SIL. Av 24 § KL framgår att intäkt av näringsverksamhet skall beräknas enligt bokförings mässiga grunder, i den mån det inte strider mot skattelagstiftningen. Man konstaterar vidare att obligationerna är ett sådant finansiellt instrument som avses i 29 § 1 mom. SIL, och att värdestegringar i form av real ränta och indextillägg på sådana instrument typiskt sett att betrakta som ränta. Rätten hänvisar sedan till det i fall I återgivna uttalandet av Redovisningsrådet för hur redovisningen bör gå till och kommer fram till att fortlöpande räntebeskattnings skall ske av de reala nollkupongobligationerna.

Regeringsrätten menade att även om det kunde förefalla så, stred resultatet ej emot utgången i aktieindexobligationsmålet.⁸⁷Förklaringen till detta var att det i det fallet handlade om en annan typ av instrument. På aktieindexobligationen beräknades ingen real ränta utan obligationen emitterades till nominellt belopp. Värdeutvecklingen styrdes av utvecklingen av ett aktieindex. Denna var därför enligt Regeringsrätten inte så förutsägbar så att den kunde hänföras till ränta. Visserligen kan även aktieindexobligationens värdeutveckling i vissa fall till viss del förutsägas. Så är t.ex. fallet när tredje man köper en sådan till ett pris under det nominella. I RÅ 1994 ref 26 II kom Skatterättsnämnden fram till att någon räntebeskattnings ändå inte kunde bli aktuell. Motiveringen var samma som nämndens motivering i det nu aktuella fallet, nämligen svårigheten att kombinera ränte- och kapitalvinstreglerna då genomsnittsmetoden är

⁸⁷ RÅ 1994 ref 26 II.

tillämplig. Regeringsrätten i förevarande mål ansåg dock inte att detta kan ha varit av avgörande betydelse för utgången i RÅ 1994 ref 26 II. Man konstaterar vidare att ”I vart fall kan de gjorda uttalandena inte anses utgöra skäl att i förevarande mål frångå bedömningen att värdetillväxten på den nu aktuella realränteobligationen principiellt är att hänföra till ränta.”

Av formella skäl var Regeringsrätten förhindrad att pröva någon annan fråga än hur värdetillväxten på den reala nollkupongobligationen skulle behandlas om obligationen innehades från emissionen till tidpunkten för inlösen. Därför kunde man inte närmare gå in på hur räntebeskattningen på de reala nollkupongobligationerna i praktiken skulle gå till.

7.4 RÅ 1995 ref 71 III

7.4.1 Inledning

I detta fall var det en privatperson som ansökte om förhandsbesked angående de reala nollkupongobligationerna. Frågeställningen var i princip samma som i fallen ovan. Skall en värdestegring behandlas som ränta eller kapitalvinst? Och hur skulle beskattning ske vid en avyttring av obligationen under löptiden? Man ville dessutom ha svar på ytterligare ett par frågor vilka vi dock kan lämna därhän eftersom de ej är av intresse för detta arbete.

7.4.2 Ärendets gång

7.4.2.1 Skatterättsnämnden

Majoriteten i Skatterättsnämnden kom här till samma resultat som i fall II. Det vill säga att någon räntebeskattning inte kunde bli aktuell för de reala nollkupongobligationerna. Motiveringen var således även här att en räntebeskattning ej var förenlig med den vid kapitalvinstbeskattningen tillämpade genomsnittsmetoden. På samma sätt som i fall II ovan var det några ledamöter som var skiljaktiga. Deras avvikande meningar sammanfaller med de som redovisats under fall II ovan. Jag hänvisar därför till det avsnittet.

7.4.2.2 Regeringsrätten

Även Regeringsrätten kom föga förvånande till samma resultat som i fall II vad gäller den situationen att obligationerna innehas från emissionen till tidpunkten för inlösen. Detta innebär alltså att det belopp som utöver anskaffningskostnaden erhålls vid inlösen skall beskattas som ränta. Man tog också ställning till hur en avyttring under löptiden skulle behandlas. Även där skall ett belopp motsvarande realräntan och indextillägg från anskaffningen beskattas som ränta. Detta belopp läggs sedan till anskaffningskostnaden för obligationen vid beräkningen av kapitalvinst. Skulle räntebeloppet undantagsvis bli negativt, så skall

anskaffningskostnaden minskas med detta belopp. Det negativa räntebeloppet är då på motsvarande sätt avdragsgillt som en räntekostnad.

Vid ett förvärv av en real nollkupongobligation under löptiden skall en beräkning göras hur mycket realränta och indextillägg som belöper på denna. Vid en avyttring skall en ny beräkning göras. Skillnadsbeloppet är enligt Regeringsrätten principiellt att behandla som ränteintäkt/ränteutgift. Skillnadsbeloppet skall sedan beaktas vid fastställande av genomsnittsvärdet när det gäller beräkning av kapitalvinst/kapitalförlust.

7.5 RÅ 1997 ref 44

7.5.1 Inledning

Detta rättsfall handlar först och främst om i vilken mån en bank är skyldig att innehålla preliminärskatt vid utbetalning av vinst vid inlösen eller avyttring av nollkupongobligationer. För att kunna svara på det måste man dock ta ställning till om vinsten utgör kapitalvinst eller ränta, eftersom det endast är för ränteinkomster skyldighet att innehålla preliminärskatt föreligger. Indirekt handlar målet alltså om gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst. Det är också på denna diskussion jag kommer att fokusera på i min genomgång av detta rättsfall. Det kan tilläggas att det i princip endast är för ränteutbetalningar till fysiska personer och dödsbon som det föreligger skyldighet att innehålla preliminärskatt.

7.5.2 Ärendets gång

7.5.2.1 Skattemyndigheten

Skattemyndigheten konstaterar i ett beslut att eftersom det rör sig om en marknadsnoterad fordran så är 29 § 2 mom. SIL tillämplig. Där stadgas att kapitalvinst eller kapitalförlust på dessa fordringar skall behandlas som ränteintäkt respektive ränteutgift. Därför skulle alltså enligt skattemyndigheten en vinst på en nollkupongobligation behandlas som ränta oavsett om den uppkommit vid inlösen eller vid en avyttring.

Denna uppfattning kvarstod även efter ett omprövningsbeslut. Man gjorde dock en viss modifiering. Det spelade i princip ingen roll hur vinsten skulle behandlas enligt SIL, utan vinsten på nollkupongobligationer är att hänföra till ränta i vilket fall.

7.5.2.2 Länsrätten

Banken överklagade till länsrätten. Även här kommer man fram till att vinsten som uppkommer när en nollkupongobligation som innehafts från emissionen löses in, skall beskattas som ränta. Däremot ansåg länsrätten ej att den vinst som kan uppkomma vid en försäljning under löptiden är att betrakta som ränta. Motiveringen till detta var att resultatet av en sådan avyttring i 29 § SIL betecknas som kapitalvinst eller kapitalförlust.

7.5.2.3 Kammarrätten

Kammarrätten ändrade länsrättens dom på så sätt att all värdestegring på nollkupongobligationen skall anses utgöra ränta. Detta innebär alltså att både vinst som uppkommer vid inlösen och vid en avyttring under löptiden skall beskattas som ränta. Kammarrätten stöder sitt avgörande på tidigare praxis, bland annat det ovan återgivna RÅ 1995 ref 71 III.

7.5.2.4 Regeringsrätten

Majoriteten i Regeringsrätten för först ett resonemang om när det föreligger skyldighet för banker m.fl. att lämna kontrolluppgift och att innehålla preliminärskatt. Jag lämnar den diskussionen och går direkt in på gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst.

Rätten konstaterar att man mot bakgrund av det anförda i målet har att bedöma två situationer. Dels den situationen att en nollkupongobligation innehas fram till tidpunkten för inlösen, och dels den situationen att den avyttras under löptiden. Vad gäller den förstnämnda situationen konstaterar man att det finns anledning att skilja på två olika händelser. Dels det fallet att någon innehaft obligationen från emissionen fram till tiden för inlösen, dels det fallet att någon köpt obligationen under löptiden och sedan begär inlösen.

I den situationen där obligationen innehas under hela löptiden kom Regeringsrätten fram till att det belopp som borgenären erhåller utöver anskaffningskostnaden vid inlösen skall betraktas som ränta. Detta ligger också helt i linje med tidigare praxis.⁸⁸I den andra situationen, där den som löser in obligationen har förvärvat denna på marknaden under löptiden, för Regeringsrätten ett intressant resonemang. Man konstaterar först att förvärvspriset på obligationen kan ha påverkats av att det allmänna ränteläget förändrats i förhållande till marknads förväntningar vid emissionstillfället. Den värdeökning som sedan sker under den nye borgenärens innehavstid har samma karaktär som i den första situationen i så måtto att den är förutsebar. Däremot är den inte på samma sätt möjlig att beräkna med hjälp av låneavtalet. Skillnaden ligger alltså i att gäldenären inte är med och avtalar om priset och den avkastning som borgenären får. Konsekvensen av detta blir att obligationens värdeökning inte nödvändigtvis motsvaras av en lika stor räntekostnad hos gäldenären, vilket är fallet om en och samma person innehar obligationen under hela dess löptid. Skulle man betrakta värdeökningen som ränta så skulle ränteintäkten i detta fall alltså inte alltid motsvaras av en lika stor räntekostnad. Rätten anför vidare att det riktiga enligt ekonomisk-teoretisk teori vore att för samma obligation betrakta ett lika stort belopp som ränta, oavsett om man betraktar saken ur borgenärernas eller gäldenärernas synvinkel. Innebörden av detta skulle vara att skillnaden mellan

⁸⁸ Jfr RÅ 1988 ref 2 och RÅ 1995 ref 71 I-III.

emissionskursen och det belopp som erhålls vid inlösen utgör den totala räntan, vilken får fördelas på borgenärskollektivet proportionellt i förhållande till varje borgenärs innehavstid. Den övriga värdeförändringen som kan bli aktuell skulle då utgöra kapitalvinst eller kapitalförlust. Det skulle dock vara förenat med stora praktiska problem att tillämpa detta tillvägagångssätt. Detta eftersom man för att kunna beräkna den ränta som löper på en under löptiden förvärvad obligation måste veta den ursprungliga emissionskursen, vilket ofta i princip är omöjligt. Regeringsrätten konstaterar också att man i RÅ 1988 ref 2 inte fäst någon avgörande betydelse vid hur värdeförändringen behandlats hos gäldenären, utan att skillnaden mellan förvärvspris och inlösenbelopp hos borgenären betraktats som ränta. Detta blir också utgången i denna del i förevarande mål. Hela den värdestegring som en nollkupongobligation undergår hos en person som köpt den under löptiden skall alltså vid inlösen betraktas som ränta.

När det gäller behandlingen av en hos säljaren uppkommen vinst vid en avyttring under löptiden kommer Regeringsrätten till följande slutsats. Man konstaterar att ersättningen för den del av värdeökningen som beror på att tidpunkten för inlösen kommit närmare inte betalas på grund av låneavtalet, utan på grund av säljarens avtal med köparen. Ersättningen har därför närmast karaktären av räntekompensation. Det finns visserligen regler som i vissa avseenden jämställer räntekompensation med ränta, men att just eftersom dessa regler införts måste lagstiftaren menat att räntekompensation inte utgör ränta i egentlig mening.⁸⁹ Därför menar Regeringsrätten att den ersättning säljaren erhåller vid en avyttring till tredje man under löptiden inte kan anses innefatta ränta.

Det var två av rättens ledamöter som var av en annan åsikt vad gällde behandlingen av värdestegringen när någon som köpt en obligation under löptiden löser i denna. De ansåg att man borde definiera räntebegreppet utifrån ett gäldenärsperspektiv. Detta skulle alltså innebära att skillnaden mellan emissionskurs och inlösenbelopp skulle utgöra ränta oavsett vad som sedan händer med obligationen så att säga. Rent praktiskt skulle detta lösas så att den som slutligen löste in obligationen skulle beskattas för hela räntan. Han skulle dock samtidigt ha rätt till avdrag för den räntekompensation som han utgivit i samband med köpet av obligationen. Eftersom priset vid ett förvärv under löptiden påverkas av andra faktorer än resterande tid till inlösen kan den slutlige borgenären dessutom göra en kapitalvinst eller kapitalförlust, vilken skulle beräknas för sig. I övrigt var man enig med majoriteten på så sätt att man ansåg att räntekompensation inte utgjorde ränta i egentlig mening.

⁸⁹ 3 § 6 mom. 2 st. SIL.

7.6 Kommentar till rättsfallen

Frågan är då vilka slutsatser man kan dra av dessa avgöranden? När det gäller nollkupongobligationerna, både de vanliga och de reala, kan man först och främst konstatera att den värdestegring dessa undergår när de förblir i samma ägares hand från det att de emitteras tills de löses in skall behandlas som ränta. Detsamma tycks gälla även för det fallet att någon har förvärvat en obligation under dess löptid och därefter behållit den till tidpunkten för inlösen. I vart fall kan man dra den slutsatsen av det senaste av de ovan beskrivna rättsfallen. När det gäller hur man skall behandla en vinst vid avyttring av en obligation under löptiden är dock läget inte lika klart. Enligt RÅ 1995 ref 71 III skall en uppdelning göras på en räntedel och en kapitalvinstdel. I 1997 års fall kom dock Regeringsrätten fram till att ersättning vid avyttring av nollkupongobligationer till tredje man under löptiden inte kan anses innefatta ränta. I och för sig skulle en uppdelning ändå kunna göras. Formuleringen "...det belopp som säljaren i sådant fall erhåller - till den del det avser ersättning för sådan värdeökning av obligationen under säljarens innehavstid som beror på att inlösentidpunkten kommit närmare..." ger en antydning om detta. Denna uppfattning har också stöd i litteraturen.⁹⁰ Detta skulle få som följd att försäljningslikviden behandlades olika hos köparen och hos säljaren. I säljarens hand skulle en uppdelning göras på en del som enligt Regeringsrätten närmast utgör räntekompensation och en del som utgör kapitalvinst eller kapitalförlust. Hos köparen skulle hela likviden behandlas som anskaffningskostnad för obligationen.

Eftersom det primära syfte med denna uppsats är att diskutera gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst är frågan vad man kan dra för generella slutsatser av rättsfallen i denna fråga. Det man kan säga med någorlunda säkerhet är att en ersättning som är förutsebar och som går att beräkna med hjälp av låneavtalet normalt skall anses utgöra ränta. Som vi sett finns dock undantag från denna huvudregel. Således definieras inte alltid ränta utifrån gäldenärsperspektivet i Regeringsrättens praxis, vilket resulterar i bristande reciprocitet. Detta motiveras av främst praktiska skäl.

En fråga som också är av vikt när det gäller att dra gränsen mellan ränta och kapitalvinst är när en ersättning är förutsebar. Det krävs enligt nuvarande praxis inte mycket för att en ersättning skall anses förutsebar. Exempelvis anses en inflationskompensation som baseras på ett framtida konsumentprisindex som tillräckligt förutsägbar för att utgöra ränta. Där- emot anses inte en värdestegring på en obligation som baseras på utvecklingen av ett aktieindex vara så förutsägbar att den utgör ränta. Gränsen tycks vara hårfin.

⁹⁰ Grankvist, SvSkT nr 6-7/97 s. 674.

8 Avslutning

Efter en genomgång av praxis och litteratur står det klart att gränsen mellan ränta och kapitalvinst ingalunda är självklar. Normalt vållar dock inte denna gränsdragning några större problem. Det är vid beskattningen av några relativt nya finansiella instrument som problemet ställs på sin spets. Regeringsrätten har som vi sett behandlat problematiken rörande dessa instrument i några avgöranden. Vissa frågor har fått svar medan en del oklarheter kvarstår.

Det finns som nämnts tidigare i uppsatsen ingen legaldefinition på ränta. I praxis har man dock sedan länge definierat ränta som en förutsebar ersättning för en kredit, vilken kan beräknas med hjälp av lånevtalet. Denna definition kvarstår även efter de i förra kapitlet behandlade rättsfallen. Den är också enligt min mening rimlig. Det som kan diskuteras är bland annat hur rekvisitet förutsebar har tolkats. Enligt Regeringsrättens praxis har det tolkats så att det räcker att man kan se att en ersättning eventuellt kommer att lämnas när en kredit återbetalas, för att denna ersättning skall behandlas som ränta. Så är fallet med den inflationskompensation som utgår till innehavare av reala nollkupongobligationer när dessa löses in. För personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet innebär detta att de skall periodisera denna kompensation över hela obligationens löptid, och därmed beskattas för den löpande. Detta på grund av att de skall redovisa sina inkomster enligt bokföringsmässiga grunder. Problemet är att det inte är säkert att det i slutändan kommer att röra sig om en intäkt, utan det kan bli en kostnad. Detta skulle visserligen dock bara inträffa i händelse av deflation, vilket normalt inte hör till vanligheterna, men chansen finns. Det resultat detta leder till redovisningsmässigt kan vara problematiskt. Intäktsredovisningen hos de personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet för denna typ av ersättning skall enligt Redovisningsrådet i princip gå till så att en uppskrivning av obligationens bokförda värde sker med den årliga inflationskompensationen.⁹¹ Frågan är hur detta är förenligt med så grundläggande redovisningsprinciper som försiktighetsprincipen och uppskrivningsförbudet, då ju som sagt kompensationen i vissa fall i slutändan kan bli negativ. Redovisningsrådet behandlade inte den situationen överhuvudtaget. En fråga man också kan ställa sig är om det är någon skillnad på förutsägbarheten på olika index. Är förutsägbarheten exempelvis större på konsumentprisindex än på ett till en aktiemarknad knutet index? Enligt Regeringsrätten verkar så vara fallet.⁹² Enligt min mening är detta tveksamt.

Enligt ekonomisk teori anses det naturliga vara att räntan är kostnaden för en kredit. Detta innebär att en räntekostnad för någon skall resultera i

⁹¹ Även realräntan skall läggas till men den lämnar jag därhän i denna diskussion.

⁹² RÅ 1994 ref 26.

en lika stor ränteutgift för någon annan. Detta är vad som kallas reciprocitet. Man kan dock konstatera att denna uppfattning inte alltid fått genomslag i skatterättslig praxis. Av praktiska skäl ser man saken ur ett borgenärsperspektiv. Det skulle annars krävas att köparen av t.ex. en real nollkupongobligation visste vad den ursprungligen emitterats till för pris, vilket kanske inte alltid är möjligt. Detta får som följd att en och samma fordran kan ge olika avkastning hos olika borgenärer. Vinsten på en fordran som innehas vid tiden för inlösen skall alltså behandlas som ränta, oavsett om den innehas från emissionen eller köpts under löptiden.

Ett problem med resultaten av de i förra kapitlet behandlade regeringsrättsavgörandena är att de ibland är svåra, näst intill omöjliga, att omsätta i praktiken. Detta på grund av att vid en avyttring av en nollkupongobligation under löptiden, en uppdelning av vinsten skall göras på en räntedel och en kapitalvinstdel. Kapitalvinsten skall sedan beräknas med hjälp av genomsnittsmetoden. Problemet är att det inte alltid utan vidare går att fastställa hur stor del av försäljningsintäkten som är att hänföra till räntedelen. Har obligationen köpts in under löptiden kan det vara svårt att få fram emissionskursen, vilket krävs för att bestämma räntedelens storlek. Vid handel med nollkupongobligationer är det normalt inte brukligt att ange hur stor del av försäljningspriset som avser upplupen ränta.⁹³ Frågan är därför om Regeringsrätten menar att resultaten av deras avgöranden verkligen skall följas i praktiken, eftersom det som sagt inte låter sig göras utan vidare. Rutberg menar t.ex. att ”En rimlig tolkning är att endast i de fall att någon del av ersättningen - mot bakgrund av civilrättsliga regler i köplagen, parternas överenskommelse m.m. - verkligen framstår som avtalad kompensation för upplupen ränta så skall reglerna tillämpas men inte i annat fall.”⁹⁴ De regler som åsyftas är reglerna om räntekompensation.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst inte ändrats nämnvärt under de senaste decennierna. Möjligen har det traditionellt sett formella räntebegreppet blivit mer realekonomiskt. Vad som däremot har hänt är att det dykt upp ett flertal nya finansiella instrument vilka satt gränsdragningsproblematiken på sin spets. Den principiella gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst har i vissa fall därför blivit svår att tillämpa i praktiken. Det skulle därför vara önskvärt med en tydligare lagreglering med avseende på den skatterättsliga behandlingen av dessa instrument.

Slutligen kan tilläggas att för fysiska personer spelar klassificeringen av en inkomst som ränta eller kapitalvinst ingen större roll. Detta eftersom inkomsten dels beskattas med samma skattesats, dels normalt beskattas vid samma tidpunkt oavsett vad den kallas. Om det däremot rör sig om ett negativt belopp, är det av större betydelse hur detta klassificeras. Anses

⁹³ Rutberg m.fl. 1997 s. 206.

⁹⁴ A.a.

beloppet utgöra en kapitalförlust är denna som huvudregel avdragsgill till 70 %. Skulle det istället anses utgöra en ränteutgift är denna avdragsgill fullt ut. För personer som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet spelar dock även klassificeringen på inkomstsidan stor roll. Detta eftersom räntor för dessa personer skall periodiseras över en fordrans hela löptid och således tas upp till beskattning löpande oavsett om några medel influtit eller inte. Till sist skall bara nämnas att för banker och andra kreditinstitut spelar klassificeringen av en utbetalning som ränta eller kapitalvinst en ej oväsentlig roll. Detta eftersom de normalt har skyldighet att lämna kontrolluppgift och innehålla preliminärskatt på en utbetalning som avser ränta. Denna skyldighet föreligger dock inte på utbetalningar som avser kapitalvinst.

9 Källförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

- Prop. 1989/90:110 om reformerad inkomst och företagsbeskattning.
 Prop. 1993/94:50 Fortsatt reformering av företagsbeskattningen.
 Prop. 1999/2000:2 Del I Inkomstskattelagen.

Betänkanden

- SOU 1989:33 del I Reformerad inkomstbeskattning.
 SOU 1989:36 Inflationskorrigerad inkomstbeskattning.

Litteratur

- Grankvist, Raymond: Beskattning av värdeförändringar på nollkupongobligationer som innehas av privatpersoner, SvSkT 6-7/97 s. 667-676.
 Gunnarsson, Åsa: Skatterättvisa, Iustus 1995.
 Gunne, Cecilia: Beskattningen av några finansiella instrument, SvSkT 5/95 s. 331-339.
 Lodin, Sven-Olof, Lindencrona, Gustaf, Melz, Peter, Silfverberg, Christer: Inkomstskatt del 1, sjunde upplagan, Studentlitteratur 1999.
 Melz, Peter: Kapitalvinstbeskattningens problem, Stiftelsen Juristförlaget vid Stockholms universitet.
 Mutén, Leif: Inkomst eller Kapitalvinst, Stockholm 1959.
 Pålsson, Robert: Beskattning av kapitalinkomst, Iustus 1993.
 Dens: Levnadskostnader, Iustus 1997.
 Dens: Inledning till skatterätten, Iustus 1998.
 Roupe, Jacob M: Det skatterättsliga räntebegreppet och genomsnittsmetoden SN 1993 s. 449-469.
 Rutberg Anne: Beskattning av aktieindexobligationer, SvSkT 1993 s. 81-98.
 Dens: Beskattning av nollkupongsobligationer, SvSkT 2/96 s. 151-160.
 Rutberg, Anne, Rutberg, Johan, Molander, Lars: Beskattning av värdepapper, andra upplagan, Iustus 1997.
 Thorell, Per: Beskattning och utländsk valuta, Iustus 1988.
 Tiveús, Ulf: Skatt på kapital, sjunde upplagan, Norstedts 1998.
 Dens: Ränta eller reavinst på hybrider?, SN 1996 s. 92-96.
 Virin, Niclas: Realränteobligationer, SvSkT 1/96 s. 84-95.
 Werin, Lars: Ekonomi och Rättsystem, andra upplagan, Liber-Hermods 1993.